

1 Korid

Pol köp nöd u Korid nibi bi kalip kali kliñ rika

1-2 Yad Pol. God nipe ke yip hag la rö, Krai Jisas manö ud arep bi nipe ap midpin. Mam hon Sosdenes aip aui midul, köp anibi, kalöp daun kub Korid au God nibi bi nipe midpim gau kali kliñ i rikabin. Kale Krai Jisas nip niñ udpe u, God hagö, kale nibi bi ke kamij aij nipe midpim. Bi Kub hon Jisas Krai nip sabe gipal nibi bi ram minöñ gau gau magorhalö, God kalip nibi bi ut nipe midaiöl a göm hag la. Krai Jisas nipe Bi Kub hon midöp; nipe u rö nöp Bi Kub kale midöp.

3 God Bapi hon abe, Bi Kub Jisas Krai abe, kalöp mög niñmil ud aij gilö, kale mid aij gimim.

Pol God nip aij a ga

4 Krai Jisas nip cig midpe, God nipe kalöp ud aij göm nan aij ña u niñem, yad pör God nip aij a gabin.

5 Niñhön ginig: kale Krai nip cig midpe, Krai kalöp ud aij yabit gö, kale gasi niñ aij gimim, manö hag ñi aij gipim.

6 God nipe gö, Krai manö aij u añ kale dan auö, kale niñ udmim, hagöp rö gabim.

7 Anib u, Bi Kub hon Jisas Krai aunab a gimim abad midpim ñin i, God Ana nan aij ñab gau hadö magorhalö udpim.

8 Bi Kub hon Jisas Krai kalöp abad midöm gi ñi aij gö, kale ram minöñ i i midmim, manö aij nipe

u n+η udöl g+ m+dmim, n+p arö gagnabim. B+ Kub hon Jisas Krais aunab ñ+n u, kale manö r+mnap n+ηagnabim. *

⁹ God hagab rö nöp gab. N+pe kalöp hag lö, kale Ñ+ n+pe B+ Kub hon Jisas Krais aip j+m ñöl m+dpim. *

Krais n+bi b+ gau gas+ ud adö añ+ n+ηöm, j+m ñöl m+daïöl

¹⁰ Añ mam b+. B+ Kub hon Jisas Krais lau adö m+dpun u me, manö ke ke adö r+mnap lagmim. Gas+ adö añ+ n+ηmim, manö adö añ+ hagmim, j+m ñöl yab+ m+daïmim. *

¹¹ Pen n+bi Klowi n+bi b+ n+pe r+mnap apöm y+p hagö n+ηbin, kale añ mam yad r+mnap kale ke pen pen hagabim.

¹² An+bu u, r+mnap hagpim, “Hon Pol n+bi b+ n+pe,” a g+pim. R+mnap hagpim, “Hon Apolos n+bi b+ n+pe,” a g+pim. R+mnap hagpim, “Hon Sipas n+bi b+ n+pe,” a g+pim. R+mnap hagpim, “Hon Krais n+bi b+ n+pe,” a g+pim. *

¹³ Hagpim an+bu Krais n+p ud as+k ke ke l+vim rö löp. Yad mab ba laη al pak l+lö kalöp nan a gem umnö rö, hib yad hagmim Pol n+bi b+ n+pe m+dpun a g+pim akaη Pol hib hagmim ñ+g pakpe akaη An+bu u, “Hon Pol n+bi b+ n+pe,” “Hon Apolos n+bi b+ n+pe,” a g+pim u pir albim.

¹⁴ Pen am kale aip m+dainö ñ+n u, n+bi b+ iru ñ+g pak ñagnö. B+ m+höp nöp Krispas Gaias nöp ñ+g pak ñ+nö. An+bu u, God n+p aij a gabin. *

* **1:8:** 1De 3:13; 5:23 * **1:9:** 1Jn 1:3; 1De 5:24 * **1:10:** Plp 2:2

* **1:12:** 1Ko 3:4; Ap 18:24-28 * **1:14:** Ap 18:8; Ro 16:23

15 Wasö u, yïhar+iŋ piral hagbep, “Pol hib nïpe haguñ ñig pakno,” a gïbep.

16 Pen hauł gïpin. Yad Sïdepanas nïbi bï nïpe gau kalïp abe ñig pak ñinö. Pen nïbi bï rïmnap halö ñig pak ñinö aka niŋagpin. *

17 Kraıs yïp, “Nïbi bï gau kalïp ñig pak ñimön,” a göm hagaga. “Kalïp manö aij yad u hag ñimön,” a ga. Anïb u, manö aij nïpe u hag ñimïdin. Pen nïbi bï rïmnap gasi kïd hiïk niŋöm hagpal rö hag ñagmïdin. Manö anig göl hagnö, Kraıs mab ba laŋ al pak lïla manö u manö yïhar+iŋ ap rö lö, nïbi bï gau niŋ udagöl, a gem, manö aij nïpe u kabö göl nöp hag ñimïdin.

18 Nïbi bï mab ke inab adan anïbu araböl gau, Kraıs mab ba laŋ hanïp nan a göm uma manö u niŋlö, manö hauł rö lïnab. Pen God hanïp ud kamïŋ yuab nïbi bï gau, Kraıs mab ba laŋ hanïp nan a göm uma manö anïbu niŋun, God pïdöŋ halö, nïpe ke hanïp ud kamïŋ yuöp, a gun niŋbun. *

19 Adö anïbu God Manö u, Aisaia nïpe God manö haga u kalï kliñ rïköm haga,

“Nïbi bï gasi kïd hiïk niŋbun a gïpal gau,
gasi kale u ke niŋöm, gasi aij niŋbal.

Pen yad gïnö, gasi niŋöm hagpal rö lagnab,
manö hałöwäłö hagpal rö lïnab,” a ga. *

20 Anïb u, nïbi bï gasi niŋeb gau, nïbi bï koles kub arbal gau, nïbi bï manö niñhön niñhön hag amïl apïl gïpal gau, manö kub aij aij kale niŋbal u, God

* 1:16: 1Ko 16:15 * 1:18: Ro 1:16 * 1:19: Ais 29:14

nɪŋö, manö hauɫ rö lö, böŋ nöp ap lug pakniŋ gaböl. *

²¹ God nɪpe ke nɪŋ aij göp rö, nɪbi bɪ gasɪ hon u ke nɪŋun a göm, ke ulhai nɪŋnaböl gau, nɪpe aigale bɪ rö mɪdöp u nɪŋagnaböl. Nɪbi bɪ anɪb gau Krais manö aij hag ñabun u nɪŋlö, kalɪp manö hauɫ rö lɪnab. Pen God nɪpe ke ɡɪnabin a göm hag la rö, nɪbi bɪ manö hauɫ hag ñabun anɪbu nɪŋ udeinaböl gau, God kalɪp ud asɪk yunab. *

²² Juda nɪbi bɪ gau hagpal, “Nan gagep rö rɪmnap ɡɪpe nɪŋun, nɪŋö hagabim a gun nɪŋnabun,” a ɡɪpal. Pen Grik nɪbi bɪ gau gasɪ aij aij hain nɪbö adö rɪmnap nɪŋun, a göm pör nöp ulhai nɪŋbal.

²³ Anɪb u me, Krais hanɪp nan a göm uma manö u hagaino, Juda nɪbi bɪ gau nɪŋöm hagnaböl, “Manö iru göp u nɪhön ɡɪniŋ hagabim,” a ɡɪnaböl. Pen Juda nɪbi bɪ wasö gau hagnaböl, “Manö hain nɪbö ulhai nɪŋabun u hagagabim. U manö ñɪñɪton limim hagabim,” a ɡɪnaböl. *

²⁴ Pen God hanɪp Juda nɪbi bɪ rɪmnap abe, Grik nɪbi bɪ rɪmnap abe, udnabin a göm hag la nɪŋöm hon Krais nɪp nɪŋun nɪŋbun, God pɪdöŋ halö mɪdöp rö, Krais abe unbö rö nöp pɪdöŋ halö mɪdöp; God gasɪ kɪd hiɪk nɪŋöb rö, Krais abe unbö rö nöp gasɪ kɪd hiɪk nɪŋöb. *

²⁵ Nɪbi bɪ gau Krais apöm uma u nɪŋöm, God nɪpe klö mɪdagöp a ɡɪnaböl; pen God nɪpe klö nɪpe ke ga gasɪ u nɪŋagnaböl. Nɪbi bɪ gau Krais

* **1:20:** Ais 19:12; 33:18; 44:25; Job 12:17

* **1:21:** Mad 11:25

* **1:23:** Ro 9:32; 1Ko 2:14

* **1:24:** Kol 2:3

apöm uma u niñöm, God nipe gasi aij midagöp a ginaböl; pen God nipe gasi aij nipe ke gasi niña it u rik niñagnaböl. *

²⁶ Añ mam bi. Kale ke niñim! God kalöp wiñ ala ñin u, kale aigale nibi bi rö midaibe kalöp wiñ alañ Nibi bi gasi niñeb a gipal gau, nibi bi kub gau, nibi bi hib midöp gau, kalöp iru wiñ alaga. *

²⁷ Nibi bi gasi kid hiik niñbun a gipal gau nable gan, a göm, God nibi bi gasi aij niñagpal gau uda. Nibi bi klö midpun a gipal gau nable gan, a göm, God nibi bi klö midagöp gau uda.

²⁸ Nibi bi hib halö midpun a gipal gau nibi bi yiharin rö mideilan a göm, God kalip arö göm, nibi bi ramö gau hib midagöp a gipal gau kalip uda.

²⁹ God nipe anig ga u, nibi bi rimnap God amgö ilö adö u, hib kale ke haglö adö arnim rö lagnab, a göm ga. *

³⁰ God gö, Krais Jisas aip jim ñöl midpim. Anib u, God gö, Krais Jisas nip niñ udun, nip aip jim ñöl midun, nip gasi niñöl gi midpun u me, hon gasi kid hiik niñeb nibi bi rö midpun. Krais aip jim ñöl midpun u me, God hanip niñöm nibi bi kamini aij yad a gab. Krais aip jim ñöl midpun u me, God hanip niñöm nibi bi asini midagöp yad ke a gab. Krais aip jim ñöl midpun u me, God hanip niñöm nan si nan naj gipal gac u Ni yad hadö tik gi yua a gab. *

³¹ Manö adö anibu God Manö u kali klin riköm hagla, “Nibi bi min min gun a göl u, kale Bi Kub

* 1:25: 2Ko 13:4 * 1:26: Mad 11:25; Jem 2:5 * 1:29: Ep 2:9

* 1:30: Jer 23:5-6

hanip nan nihön nihön ñöb u gasi niñöm, miñ miñ göl,” a gila. *

2

Pol Kraiſ hanip mab kros ba laſ uma manö u hag ñimidöp

¹ Pen añ mam bi. Am kale aip midainö ñin u, God Manö niñö yabiſ u hag ñinam a gem, manö kliñ aij auub gau rö aka gasi kid hiik niñeb manö gau rö hag ñagnö.

² Am kalip aip midem, gasi rimnap ke niñem kalip manö hag ñagnabin; Jisas Kraiſ niñ mab ba laſ al pak lilö hanip nan a göm uma gasi adö añi anibu nöp niñem, kalip hag ñinabin, a gem, gasi u nöp niñnö.

³ Anib u, kalöp aip midainö u, hañ roman yad klö midageia; yad aninin gö piñin gem, gil gil göl gi midainö. *

⁴ Niñi bi rimnap manö ke ulhai niñöm, manö dö kal adip adip adö anibu nöp rö hagnö. God Ana u yip pidöñ niñpe u ñö niñöl gi, Jisas manö aij u pidöñ halö hag ñinö u waiö niñbe. *

⁵ God anig ga u, bi rimnap manö kliñ aij u hagnö, yip niñ udagöl; pen yad klö yad ke ginö, kale yip niñ udöl, a göm, God anig ga.

God Ana gasi aij ñab

⁶ Pen yad am niñi bi Kraiſ niñ kabö rö niñ ud pidöñ gipal gau aip am midem, kalip gasi kid hiik niñeb manö rimnap hag ñimidin. Pen

* **1:31:** Jer 9:24 * **2:3:** Ap 18:9; 2Ko 10:1 * **2:4:** 1De 1:5

ram m+nöŋ adö iŋ i gasi k+id hiik n+ŋbal rö hag ñagm+din. Kiŋ gau b+ kub gau, kale gasi k+id hiik n+ŋbal rö hag ñagm+din. Kiŋ gau b+ kub gau kale hir g+inaböl.

⁷ Pen yad kalip manö hag ñ+m+din an+bu, God gasi k+id hiik n+ŋeb manö pi göl m+dm+döp u hag ñ+m+din. Gasi k+id hiik n+ŋeb manö an+bu hadame dagol gau ram m+nöŋ g+ laga ñ+n u nöp pi göl m+dm+döp. God n+pe hadame dagol gau ram m+nöŋ g+ laga ñ+n u nöp, Kraiŋ Jisas aip mailö halö m+deinaböl a göm, gasi k+id hiik n+ŋeb manö aij an+bu hag lö, m+lö padö yab+ŋ pi göl m+dm+döp. Yad gasi k+id hiik n+ŋeb manö an+bu nöp kalip hag ñ+m+din.

⁸ M+nöŋ naböŋ adö iŋ i kiŋ gau abe, b+ kub gau abe, gasi k+id hiik n+ŋeb manö an+bu r+ik n+ŋagla. N+ŋblap rö hagep, B+ Kub mailö halö kumi kabö adö laŋ n+bö aua u n+ip al pak lagblap.

⁹ Pen God Manö u kali kliñ r+iköm hagla,
 “N+ibi b+ God n+ip m+dmagö l+bal gau,
 God kalip ud aij yab+ŋ göm, nan aij aij ñ+nab.
 Amgö n+ŋagla; hag ñ+lö apdi n+ŋagla;
 gasi ke nöp n+ŋöm, an+ig g+inab, a göm n+ŋagla;
 God kalip nan aij aij ke nöp ñ+n+ig gab,” a g+ila. *

¹⁰ Pen manö n+ŋagm+dal an+bu, God n+pe Ana n+pe han+ip ñö n+ŋbun.

God Ana nan gau magöŋhalö ulhai n+ŋab. God n+pe nan pi ga gau abe ulhai n+ŋab.

¹¹ Hon gasi n+hön n+hön n+ŋbun u, n+ibi b+ r+mnap n+ŋagpal, pen ana hon ke an dan m+döp

* 2:9: Ais 64:4

u nöp niṅöb. Anıb unbö rö nöp, God niṅpe gası niḥön niḥön niṅöb u, God Ana niṅpe nöp niṅöb.

¹² Pen hon niḥi bi miṅöṅ naböṅ adö if i gası niṅbal rö gası niṅagpun. God niṅpe Ana niṅpe ke hanıṅ yuö aua niṅöm God nan aij hanıṅ abönamö ñöb u rik niṅbun.

¹³ God hanıṅ nan aij abönamö ñöb manö adö anıbu nöp hag ñabun. Bi gası kiḍ hiik niṅbal riṅnap hanıṅ manö anıbu haglö niṅagun; God Ana gası ñöb rö manö anıbu niṅun me, niḥi bi gau kalıṅ hag ñabun. God Ana hanıṅ manö hagö niṅun, niḥi bi God Ana aṅ kale daṅ miḍöp niḥi bi gau kalıṅ hag ñabun.

¹⁴ Pen niḥi bi God Ana aṅ kale daṅ miḍagöp niḥi bi gau, God Ana nan aij abönamö ñöb nan gau udagnaböl. Manö aij anıbu niṅlö, manö hauṅ rö lö, rik niṅagnaböl. God Ana niḥi bi aṅ kale daṅ miḍeinab u, God Ana nan aij ñöb gau rik niṅnaböl.

¹⁵ Pen niḥi bi God Ana aṅ kale daṅ miḍöp gau, kale nan gau magöṅhalö niṅöm rik niṅ aij giṅnaböl. Pen niḥi bi God Ana aṅ kale daṅ miḍagöp gau, kale niḥi bi God Ana aip miḍöp niḥi bi gau kalıṅ rik niṅagnaböl.

¹⁶ God Manö u, Aisaia adıṅ ap kalı kḷiñ riköm haga,

“Niḥi bi an, Bi Kub niḥön gası niṅöb u rik niṅöm, niṅ, ‘Anıg giṅmön, anıg giṅmön,’ a giṅnab?” ö ga.

Pen Kraıs niḥi bi niṅpe miḍpun gau, hanıṅ gası niṅpe niṅöb rö ñö niṅöl giṅ, hon niṅ aij giṅpun. *

* 2:16: Aıs 40:13

3

Jim ñöl m+dmim, as+ik ke ke lagmim

¹ Añ mam b+ . Nöd kale aip m+dainö ñ+n u, n+bi b+ God Ana aᅇ kale daᅇ m+doᅇp gau kal+ᅇp hag ñ+m+din rö, kalöᅇp u rö nöᅇp hag ñ+bneᅇp, pen kale Kraiᅇs n+ᅇp n+ᅇᅇ udmim, ñ+ painaᅇᅇ rö nöᅇp m+dm+dim. An+b u, kalöᅇp n+bi b+ ram m+nöᅇᅇ iᅇ i rö hag ñ+m+din.

² Ñ+ painaᅇᅇ ci ñ+iᅇᅇb rö u m+dm+dim u me, yad kalöᅇp ci nöᅇp ñ+m+din; kale nan magö yab+ᅇ ud ñ+iᅇᅇ yumim rö lagm+doᅇp u me, yad nan magö yab+ᅇ kalöᅇp ñaᅇm+din. M+dpim ñ+n i u rö nöᅇp, kale nan magö yab+ᅇ ud ñ+iᅇᅇ yumim rö lagöᅇp; kale ñ+ painaᅇᅇ rö nöᅇp m+dpim. *

³ M+dpim ñ+n i u rö nöᅇp, kale n+bi b+ ram m+nöᅇᅇ iᅇ i gas+ n+iᅇᅇbal rö nöᅇp gas+ n+iᅇᅇbim. N+bi b+ r+mnap nan kale gau nan yad rö m+daiböᅇp a ᅇmim n+iᅇᅇbim. Mulu lugö, pen pen hag m+dpim. An+ᅇ ᅇmim, n+bi b+ y+iᅇᅇariᅇᅇ m+nöᅇᅇ naböᅇᅇ iᅇ i ᅇᅇpal rö nöᅇp ᅇᅇ m+dpim. *

⁴ R+mnap haggim, “Hon Apolos n+bi b+ n+ᅇᅇ m+dpun,” a ᅇᅇᅇᅇ. R+mnap haggim, “Hon Pol n+bi b+ n+ᅇᅇ m+dpun,” a ᅇᅇᅇᅇ. An+b u, kale y+iᅇᅇariᅇᅇ n+bi b+ m+nöᅇᅇ naböᅇᅇ iᅇ i gas+ n+iᅇᅇöm haggal rö ᅇᅇᅇᅇ. *

⁵ Apolos hol m+iᅇᅇöᅇᅇ b+ kub n+iᅇᅇön rö m+dpul n+iᅇᅇmim manö an+bu haggim? Hol y+iᅇᅇariᅇᅇ b+ wöᅇᅇ ᅇᅇᅇ m+iᅇᅇau nöᅇp m+dpul. B+ Kub wöᅇᅇ n+iᅇᅇön ke ke hag la u ᅇᅇ m+dul, Jias Kraiᅇs manö aij u hag ñailo kale n+iᅇᅇmim n+iᅇᅇ udᅇᅇ.

* **3:2:** Hib 5:12-13; 1Pi 2:2 * **3:3:** 1Ko 1:10-11 * **3:4:** 1Ko 1:12

Pen Bî Kub halîp mîhönj wög ke ke haga rö nöp gîpul. *

⁶ God yîp hagajîp, ram mînönj kale u nöd amem nan yîŋ u yîmnö. God Apolos nîp hagajîp, hainö amöm, ñîg am mîl dapöm, nan yîmnö anîbu honj ga. Pen God nîpe nöp geia rana.

⁷ Anîg gö, hol bî yîharîŋ nan yîŋ yîmul, ñîg honj gul gîpul u, hib hol u hagpe adö aragnîm. God geia rana rö, hib nîpe u nöp hagpe adö arnîm.

⁸ Nîbi bî nan yîŋ yîmbal gau, nîbi bî ñîg dap honj gîpal gau, wög adö añî yabîl gîpal u me, God wög gîpal gîpal rö nîŋöm, kalîp pen ñînab.

⁹ Hol mîhönj God wög u jîm ñöl gajul, wög nabönj nîpe u kale mîdpim. *

Kale God ram nîpe mîdpim

Pen manö ap: kale God ram nîpe mîdpim.

¹⁰ God yîp mög nîŋöm ud aij göm nan aij ña u udem, bî ram gep nîpe yabîl u mîdem, ram padö kub anj yanj u bînîŋ gî aij gînö; pen hainö bî ap apöm ram adîŋ adîŋ mîdeinab gau gab. Pen nîbi bî rîmnap apöm, ram anîbu gun a gaiöl u, nîŋ aij göm göl.

¹¹ God ram nîpe u Jisas Kraiss nîp padö kub anj yanj hadö böŋ nöp bînîŋ göp u, nîbi bî rîmnap padö ke hain nîbö ap bînîŋ göl rö lagöp. *

¹² Jisas Kraiss padö kub bînîŋ göl mîdöp u, nîbi bî rîmnap, ram adîŋ adîŋ gun a göm, gol, silpa, kabö aij aij dapöm gînaböl; pen nîbi bî rîmnap mab lö, wid lö adîŋ adîŋ, nan uŧanj uŧanj gau dapöm gînaböl.

* **3:5:** Ap 18:4,11
28:16; 1Pi 2:4-6

* **3:9:** Mad 13:3-9; Ep 2:20-22

* **3:11:** Ais

13 Pen Kraiss apöm nibi bi manö kub hagnab ñin u, wög gi aij gila adö u ke waiö midö niñnaböl, halöwalö gila adö u ke waiö midö niñnaböl. Mab mitañ apöm wög aij ginaböl u midainab; pen wög adö adö ginaböl u böñ nöp in habik arnab me. *

14 Padö kub bininj göl midöp adö u, nibi bi wög gi aij göm ram adinj ap gilo, mab mitöñ apöm ram adinj anibu in habik aragnab u, kale pen udnaböl.

15 Pen nibi bi rimnap wög adö adö nöp göm ram adinj ap gilo, mab mitöñ apöm ram adinj anibu in habik arnab u, God kalip ke ud kaminj yunab pen nibi bi mög gep rö, ram inö, tip gi höñ yulö, nan midagöp rö u midainaböl ram nipe adö lan au.

16 God sabe gep ram nipe u kale midpim; God Ana añ kale dan midöp. *

17 Nibi bi rimnap apöm God sabe gep ram u gi naj geinaböl u, kalip pen abe gi naj ginab. God sabe gep ram anibu ram nipe ke nöp. Pen sabe gep ram nipe u kale nibi bi midpim.

18 Ninj aij gimim. Kale rimnap gasi kub nibi bi minjön naböñ it i gasi niñöm hagnal rö niñmim, yiharinj gau ulhai niñbal rö nöp niñun, nibi bi gasi kid hiik niñeb midpun a ginabim u pen hauñ alö anig hagnabim. Hon nibi bi hauñ halö midpun a gimim me, gasi aij yöl u ulhai niñnabim.

19 Nihön ginig: minön naböñ it i manö kub kub rö hagem hagnal adö u, God ninjö, manö hauñ niñagep rö löp. God Manö u kalik kün riköm hagla,
 “Nibi bi gasi kid hiik niñun,
 ninj aij gipun a gipal gau,
 nipe gö, gasi kid hiik niñeb magö anibu,

* 3:13: 1Ko 4:5 * 3:16: 1Ko 6:19; 2Ko 6:16

- hel ap rö löm,
 gasi rımıd mıdmagö kalıp ud sısı lö,
 bı nagıman rö mıdeınaböl,” a gıla. *
- ²⁰ God Manö adıŋ ap halö, Depid kalı kılıñ rıköm
 haga,
 “Nıbi bı gasi kıd hiık nıŋbun a gıpal gau,
 manö rımnap haglö,
 Bı Kub nıpe nıŋö,
 manö ıf ap mıdagöp,” a ga. *
- ²¹ Anıb u, nıbi bı rımnap, nıbi bı kub mıdpal a
 gımim, hib hagpe adö aragnım. Pen nıbi bı aka
 nan nıhön nıhön mıdöp gau, God kalöp nıŋöm gı
 la mıdöp.
- ²² Yad Pol, Apolos, Sipas, hon wög gep bı kale nöp
 mıdpun. Mınöŋ naböŋ ıf i nıhön nıhön mıdöp
 gau, God kalöp gı ñılan, a göm, kalöp ñöb. Kamıŋ
 mıdep magö u abe, umeb magö u abe, God kalöp
 ñöb. Mıñi mıdpim rö, hainö mıdeınabım rö, God
 kalöp gı ñan a göm magöŋhalö kalöp ñöb.
- ²³ Pen Bı Kub kale Krais; Krais nıpe God Ñı nıpe.

4

Jisas manö ud arep bı gau

¹ Anıb u, God manö aij pi göl mıdmıdöp u, Krais
 nıpe Apolos Pol kalıp bı mıhön hag lö, kale wög
 gep bı nıpe mıdpil, a gımim gası u nıŋmim.

² Bı kub ap, bı wög gı ñeb rımnap aip manö hag
 löm, wög ap kalıp hageınab u, bı wög gep bı gau
 nap kale hagnab rö nöp göl. *

* **3:19:** Job 5:13 * **3:20:** Sam 94:11 * **4:2:** Luk 12:42

³ Pen kale yip manö kub hageinabim u, yad gasi iru niñagnabin. Nibi bi rimnap gau yip manö kub hageinabol u, yad u rö nöp gasi iru niñagnabin. U yip nan yiharin ap rö löp. Yad u rö nöp yad ke manö kub hagagabin.

⁴ Yad ke nibi bi rimnap gi naj gagpin a gem niñbin u pen yad anig hagnö, Bi Kub yip bi asin midagöp a göm hagagnab. Bi Kub nipe ke nöp yip manö kub hagnab.

⁵ Anib u, miñi ñin i manö kub hagagmim. Bi Kub nipe ke apöm manö kub hagnab. Bi Kub nipe gö, nan nihön nihön pi göl gipal gau magöñhalö waiö linab; gasi midmagö rimid an kale dan gasi nihön nihön niñbal u, u rö nöp waiö linab. Nin anibu, God nipe nibi bi magöñhalö ke ke añi añi gi aij gipal gipal rö kalip manö aij hagnab. *

⁶ Pen añ mam yad gau. Apolos hol miñhöñ manö kalöp hagpin anibi, kale manö magö ap il u niñ aij gimim, a gem, kalöp hagpin. Manö magö anibu hagab: "Gasi kale ke wasö; nan nihön kalikliñ rikla u nöp niñmim hain gimim." Hagab rö geinabim u, bi ap hib dap ranmim, bi ap hib dap lugmim, gagnabim. *

⁷ Hon nibi bi kub, nibi bi gau nibi bi pro, a gimim niñbim u aij wasö. Kalöp nihön aij midöp u, God nipe nöp kalöp ñöb. Anib u, kale ai ginig, hon ke gi aij gipun a gimim, hib kale ke hagpe adö arab? *

⁸ Gasi kale ke niñbim u, hon ke nan magöñhalö hadö udpun; nan pro ap utep gagöp, a gimim gasi niñbim. Gasi kale ke niñbim u, hon ke nibi bi

* 4:5: 1Ko 3:8 * 4:6: Ro 12:3 * 4:7: Ro 12:6

gep rö hadö mîdpun; bî ap hanîp gasî rîmnap hag ñagnab, a gîmim gasî nîñbim. Gasî kale ke nîñbim u, hon ke kiñ rö hadö mîdpun, a gîmim nîñbim. Pen gasî kale nîñbim u, Jisas manö aij ud arep bî gau kiñ rö mîdagal, a gîmim gasî nîñbim. Pen kale nîñö yabiî kiñ mîdaibep, hon miñ miñ gun, kalöp aip kiñ mîdbnop.

⁹ Gasî yad nîñbin u, God nîpe hanîp Jisas manö aij ud arep bî gau dam, nîbi bî gau mîdpal añ au, bî naj al pak lep rö dam löp. Bî rîmnap gî naj geinaböl u, bî kub manö kub hagöm, nîbi bî nîñ mîdlö nîñöl gî, kalîp al pak löl, a gî naböl. Gasî yad nîñbin u, God nîpe gö, hon anîb unbö rö nöp mîdpun. Nîbi bî mînöñ naböñ î i abe, ejol kumi kabö adö lañ abe, nîñ mîdlö nîñöl gî, hanîp bî naj rö al pak lîñg gaböl.

¹⁰ Kraiss nîp nîñ udun wög nîp gîno, hanîp bî hauî a göm nîñbal u, pen kalöp nîñöm, Kraiss nîbi bî nîpe gasî klö nîñeb gau, a göm nîñbal. Hon bî yîharîñ hain u, pen kale nîbi bî kal yabiî. Hon bî hib mîdöp bî u rö wasö, pen kale nîbi bî hib mîdöp u rö mîdpim.

¹¹ Hadame nöp dagol gau rîköl, mîd damöm, mîñi mîdpun ñîñ i kîyö lö, rugu mîlep gö, waîj mîdagö, ram mîdagö, umeb rö lö, hon pör pak gîlö gîlö uñham yabiî mîdpun. *

¹² Ke nöp ilön mab udun, nan ñîñbun. Hanîp hag juöm gîlö, kalîp pen God kalîp abad mîdeian a gun, nîp sabe gîpun. Hanîp gî naj gîlö, aliagîpun. *

¹³ Hanîp manö naj hagpal, pen manö hain

* **4:11:** 2Ko 11:23-27 * **4:12:** Ap 18:3; 2De 3:8; Mad 5:44

hagpun. An+bu, hon nan y+har+ŋ nan halp+ ad+ŋ ad+ŋ ap rö m+idno m+idno ñ+in i auöp.

¹⁴ Manö kal+ k+ñ r+kabin i, kale nable udmim a gem hagagabin; kale ñ+ pai m+dmagö yad gau a gem r+m+id ukem hagabin.

¹⁵ B+ Kraiss lau adö m+dpal gau, iru yab+ apöm kalöp ud aij göm manö hag ñ+naböl. Pen b+ Kraiss lau adö m+dpal gau, kalöp nap a+ñ+ nöp m+idöp. Yad nöd Kraiss Jisas manö aij n+pe u kalöp hag ñ+nö, kale Kraiss Jisas n+ŋ udpe u me, yad nap kale m+dpin. *

¹⁶ An+bu, kalöp hagabin, yad g+pin g+pin rö n+ŋmim, adö an+bu nöp g+mim. *

¹⁷ Adö an+bu nöp, ñ+ m+dmagö yad Dimodi, Kraiss Jisas manö hag ñ+nö n+ŋ aij göm, B+ Kub wög g+ aij göp u yunö n+nab. Amjaköm, yad Kraiss Jisas n+p n+ŋ udem, Kraiss Jisas aip j+m ñöl m+dem, aige gö rö gem g+pin u kalöp y+swem kauyaŋ hagö n+ŋnabim. Yad Kraiss n+bi b+ n+pe gau kal+p magöŋhalö pör hag ñ+bin manö u u rö nöp hain gem Kraiss Jisas aip j+m ñöl m+dpin. *

¹⁸ Pen kale r+mnap, Pol auagnab, a g+mim, a+eb a+eb ñöl g+ m+dpim.

¹⁹⁻²⁰ Pen B+ Kub u y+p yau a gö, y+ŋ+id n+nabin. Y+har+ŋ manö nöp hagöm, God n+bi b+ n+pe m+dagal; k+ö n+pe u udöm me, n+bi b+ n+pe yab+ m+dpal. An+bu, amjakem n+bi b+ a+eb a+eb ñ+bal gau manö nöp hagaböl aka God k+ö n+pe udöm m+dpal a gem n+ŋnabin. *

* **4:15:** Gal 4:19 * **4:16:** Plp 3:17 * **4:17:** Ap 19:22 * **4:19-20:** 1Ko 2:4

²¹ An+bu u, yad apem kalöp n+höm g+nam? Ur ap daunam aka kalöp m+dmagö lem, manö hain hain hagnam? Yad n+höm g+nö, kalöp aij g+nab?

5

B+ ap nap n+bin n+pe u n+p si uda

¹ Manö ap halö haglö auö y+p hagpal, “Kale God p+g m+dpim gau b+ kale ap uraköm nap n+bin n+pe u n+p si udöp,” a g+pal. Pen n+bi b+ God n+p n+ngapal gau nan si nan naj an+bu rö gagpal me.
*

² Pen gas+ kale n+nbim u, hon n+bi b+ aij, a g+pim. Pen namam kale ap unbö göp u, kale mög g+böp; b+ an+bu hag höj yubep; n+bi b+ B+ Kub lau adö m+dpim gau ap magum g+nabim n+n u, b+ an+bu kale aip magum gagböp. Pen namam kale u an+g gö kalöp nable göm mög gagöp ar?

³ Yad m+lö ke gai i m+dpin u pen kalöp gas+ n+ngöl g+ nöp m+dpin. B+ nan si nan naj göp an+bu, n+p n+höm n+höm g+nabun u yad hadö n+ng l+bin. *

⁴ Kale n+bi b+ B+ Kub hon Jisas lau adö m+dpim gau ap magum g+nabim n+n u, Pol han+p gas+ n+ngab a g+mim, B+ Kub hon Jisas klö n+pe kalöp nö udmim,

⁵ b+ an+bu n+p hag g+pe, kale aip magum gagn+m. Seden aip nöp ajöm me, hañ roman+ n+pe naj gö, gas+ hain n+bö n+ngöm, B+ Kub manö kub hagnab n+n u, ana n+pe kam+ng m+dain+m rö löp.
*

⁶ Pen kale b+ nan naj göp u aip j+m nöl m+dmim, m+d aij g+pun a g+mim gas+ u n+nbim u aij gagöp.

* **5:1:** Lep 18:7-8; Dud 22:30 * **5:3:** Kol 2:5 * **5:5:** 1Di 1:20

Bred gun a gaiöl, nan yis pro marap nöp ud plaua rin yan halö lälö, yis pro u geinab plaua anıbu magöñhalö kub yabił rannab. *

⁷ Kale miñi bred yis halö mıdagöp rö mıdpim u, nan yis nöd nıbö u magöñhalö ud ke gau yumim, bred yis mıdagöp rö, nıbi bı asıñ mıdagöp nöp mıdaimim. Kale nıbi bı asıñ mıdagöp hadö mıdpim me. Nıñön gıñg: Pasopa ñın u Juda kai sipsip pi pak God nıp sabe gi ñöm, God nıpe kalıp ud asık yua u aij gö nıñöl gi mıdeila. Pen Krais nıp Pasopa sipsip pi hon rö hadö pak sabe gıla u me, God amgö ilö nıpe u hon nıbi bı asıñ mıdagöp hadö mıdpun. *

⁸ Anıb u, Krais nıp nan sabe gep rö al pak lälö, God hanıp ud kamıñ yua u, gası nıñun, Pasopa hon u aij göp a gun ñıñun. Pen Pasopa hon ñıñeinabun u, yis halö, nan si nan naij gau halö, ñıñagnabun; gası aij magö u nöp nıñun, manö nıñö u nöp nıñun, bred yis mıdagöp gau nöp udun ñıñnabun. *

⁹ Kalöp köp ap kalı kılñ rıkem hagnö, “Nıbi si udep bı gau, bı si udep nıbi gau, kalıp aip jım ñöl mıdagaimim,” a gıñö.

¹⁰ Pen kale hagnabim, “Pol hagöp, ‘Nıbi bı Krais nıp nıñ udpal gau kale nıbi bı Krais nıp nıñ udagpal gau kalıp magöñhalö arö gılan,’ a göm hagab,” a gıñabim. Pen u wasö. Nıbi bı Krais nıp nıñ udagpal gau, nıbi si bı si göm, pör nöp nan aij rımnab halö udun a göm, nıbi bı rımnab nan kale pıł gi udöm, nan yıharıñ gau god hon a göm sabe

* 5:6: Gal 5:9 * 5:7: Ais 53:7; 1Pi 1:19 * 5:8: Dud 16:3

göm g+mıdal nıbi bı gau, mınönj nabönj it i pro mıdagpal. Ram mınönj gau magöjhalö mıdpal u, kalıp arö gun rö lagöp.

¹¹ Pen köp nöd nıbö kalı kılın rık yunö manö anıbu mını hag aij gınabin. Bı Kub Jisas nıj udupun a gıpım nıbi bı gau bı ap aka nıbı ap urak, nıbi si bı si göm, pör nöp nan aij rımnap halö udun a göm, nan yıharıj gau god hon a göm sabe göm, nıbi bı gau manö naij hagöm, nıbi bı rımnap nan kale rımnap pıı gı udöm, nıg wain nıg kılö iru nıjölö hauı alö, gımıdal nıbi bı gau kalıp aip ajagmım, jım nıl nan nıjagmım. *

¹²⁻¹³ Nıbi bı Kraıs nıp nıj udagpal gau, nan si nan naij gaiöl u, nıhön gınıg anıg gıpım, a gem, kalıp manö kub hagagnam. God nıpe nöp manö anıbu kalıp hagnab. Pen Bı Kub Jisas nıj udupun a gıpım nıbi bı gau, nan si nan naij gaiöl u, nıhön gınıg anıg gıpım, a gımım, kalıp manö kub hagmım. God Manö u Mosıs adıj ap kalı kılın rıköm haga, “Nıbi bı nan si nan naij gımıdal gau hag höj yube aröl,” a ga. *

6

Kraıs nıbi bı rımnap manö mıdeınab u, kale ke ud asıkmım

¹ Pen namam kale Kraıs nıp nıj udöp ap manö mıdö, bı Kraıs nıp nıj udupal gau nöp manö kub anıbu nıjnaböl. Pen ai gınıg bı Kraıs nıp nıj udagpal gau manö kub anıbu nıjöl?

² Hon Kraıs nıbi bı nıpe, hainö nıbi bı ram mınönj it i gau gau magöjhalö kalıp manö kub

* 5:11: 2De 3:6; Dai 3:10

* 5:12-13: Dud 13:5; 17:7

hagun ud asiknabun. Pen kale nibi bi ram minonj it i magonjhalo manö kub hagnim ud asiknabim u, kale nibi bi kale ke rimnap manö midnig gab u ninimim hag ud asiknabim. *

³ Hon haino ejol gau kalip abe manö kub hagun ud asiknabun. Anib u, minonj nabonj it i manö midnab u, ke hagun.

⁴ Krais nibi bi nipe gau, kale manö kub ud asikep bi kub rimnap ninom, Krais manö nin udagal a gom, kalip gasi minjon ninbal. Anib u, manö kub rimnap midainim, kale ai ginig bi kub anib gau arbim?

⁵ Manö hagabin anibi, kalop nable ginim a gem hagabin. Kale ke bi gasi aij ninob bi ap, Krais nibi bi an hon aui manö kub hagno ninrim bi ap midagop a gipim akan

⁶ Anib unbö rö nop gibep u aij. Pen kale unbö rö gagpim. Krais nin udop nimam ap urak, Krais nin udop nimam nipe ke dam Krais nin udagpal nibi bi gau midpal an au manö kub hagpal.

⁷ Pen kale Bi Kub Jisas nin udpim rimnap urakmim, nanin namam kale ke rimnap dam manö kub hagnim u ninem ninbin, kale Bi Kub Jisas nin udpal nibi bi gipal rö gagabim. Bi Kub Jisas nin udpim nanin namam rimnap kalop ginaij gaiol u, arö ginabim u aij; urakmim kalip dam manö kub hagnabim u aij waso. Bi Kub Jisas nin udpim nanin namam rimnap nan kalop tip ginaij u, arö ginabim u aij; urakmim kalip dam manö kub hagnabim u aij waso.

⁸ Pen kale ado gimim, urakmim, Bi Kub Jisas

* 6:2: Rep 3:21

nıñ udpim nañın namam kale ke rımnap nan kalöp tıp gı udpim. Kale urakmim Bı Kub Jisas nıñ udpal nañın namam kale ke rımnap kalıp gı naj gıpim.

⁹ Pen kale nıñ aij gımim. Nıbi bı gı naj gımıdal gau, God kalıp dam ram aij nıpe lañ ud aragnab. Nıñ aij gımim, dui gagmim. Nan yıharın gau god hon a göm sabe göm gımıdal nıbi bı gau; nıbi si bı si göm gımıdal nıbi bı gau; bı nıbi aip wasö bı ap nöp aip gı ajöm gımıdal bı gau; God kalıp dam ram aij nıpe lañ au ud aragnab. *

¹⁰ Nıñ aij gımim. Nan si udmıdal nıbi bı gau; pör nöp nan aij rımnap halö udun a gı gası nıñmıdal nıbi bı gau; nıbi bı ñıg wain ñıg klö iru ñıñöm hauı alö gımıdal nıbi bı gau; nıbi bı rımnap kalıp manö naj manö pıral hagmıdal nıbi bı gau; nıbi bı rımnap nan kale pıltı gı udmıdal nıbi bı gau; God kalıp magöñhalö dam ram aij nıpe lañ ud aragnab. U nıñ aij gımim, dui gagmim.

¹¹ Kale rımnap nöd anıg rö gı mıdmıdim. Pen Bı Kub Jisas Krais hanıp a göm uma u me, God hon Ana nıpe u apöm, nan si nan naj gac kale u lık gı yuöm, kalöp God nıp wög gep nıbi bı ke löm, nıbi bı asıñ mıdagöp mıdpim a ga. *

¹² Kale rımnap hagpim, “Yad nan nıñön gınam a gınabin u gınabin; u manö mıdagöp,” a gıpim. Anıg hagpim u pen adö rımnap geınabin yıp nan aij ap gı ñagnab. Kale hagpim, “Yad nan nıñön gınam a gınabin u gınabin; u manö mıdagöp,” a gıpim. Anıg hagpim u pen yad adö rımnap

* **6:9:** Gal 5:19-21; Ep 5:5; Rep 22:15 * **6:11:** Dai 3:3-7

gem, gî dam dam mîdö mîdö yad bî nagîman rö mîdem, adö anîbu nöp gasî nîjem gînabin; yîharîj mîdeinam rö lagnab. Anîb u nîjem, yad anîg göl gagnabin. *

¹³ Kale rîmnap pen hagpim, “Hanîp mudun mîdöp u me, nan ñîjöl gî nöp mîdeinabun,” a gîpim. Anîg hagpim u pen God gö mudun u abe, nan anîb gau abe pîs gînab. God nîbi bî hañ romanj kale gî la u, nîbi si bî si göl a göm gî laga. Hañ romanj klö kale u, Bî Kub nîp wög göl gî mîdmim a göm ga. Bî Kub nîpe nöp hañ romanj kalöp nan ñîmîdöp. *

¹⁴ God klö nîpe u nöp gö me, Bî Kub uraka. Klö nîpe u nöp gö me, hon u rö nöp uraknabun. *

¹⁵ Nîj aij gîmim. Kale Kraîs aip jîm ñöl mîdpim u, ñîn kîd ma kîd nîpe ke u mîdpim. Kraîs hañ romanj nîpe u, bî si udep nîbi aip jîm ñagnîm, wasö yabî! *

¹⁶ God Manö u, Mosîs adîj ap kalî klîñ rîkôm haga, “Bî nîbi udöm aip jîm ñöl mîdeinabil u, kale mîhön hañ romanj aîj ap nöp mîdeinabil,” a ga. Anîb u rö, bî an nîpe bî si udep nîbi ap ud aip jîm ñöl mîdeinab u, kale mîhau hañ romanj aîj ap nöp mîdeinabil. *

¹⁷ Pen nîbi bî an Bî Kub aip jîm ñöl mîdeinab u, ana nîpe Bî Kub Ana nîpe aip jîm ñöl mîdeinabil. *

¹⁸ Nîbi si bî si gagmim. Nîbi bî nan si nan najj rîmnap gînaböl gau, hañ romanj hön adö gînaböl,

* **6:12:** 1Ko 10:23 * **6:13:** 1De 4:3-5 * **6:14:** Ro 8:11; 1Ko 15:20; 2Ko 4:14 * **6:15:** Ep 5:30 * **6:16:** Mad 19:5 * **6:17:** Jon 17:21-23; Ro 8:9-11

pen n̄bi si b̄ si ḡnaböl gau hañ roman̄ kale ke ḡ naj ḡnaböl.

¹⁹ N̄iñ aij ḡmim. God n̄pe Ana U† u yuö apöm, añ kalöp dan̄ m̄döp. Hañ roman̄ kale u Ana U† ram raul n̄pe m̄dep u. An̄b u, ke gas̄ n̄ñbun rö gun a gun gas̄ u n̄ñagun. Hañ roman̄ gas̄ r̄im̄d m̄dmagö kale nan kale wasö. God n̄pe kalöp rau adog uda.

²⁰ Krais n̄pe nan aij yab† yuöm kalöp rau adog uda. An̄b u me, hañ roman̄ kale gau ḡ aij göl ḡ m̄dpe n̄ñöl ḡ, God n̄ñö, n̄p aij ḡn̄m; n̄bi b̄ gau n̄ñöm God n̄p aij a göl. *

7

Ber m̄hau hañ roman̄ kale añ† ap m̄döp

¹ Yip köp kal† kl̄iñ r̄ikmim manö hagpe u, kalöp pen hagn̄g gabin. B̄ gau n̄bi udagnaböl u aij.

² Pen n̄bi si b̄ si ḡpal u naj göp rö, b̄ gau n̄bi kale ke udöm m̄deinaböl u aij; n̄bi gau b̄ kale ke udöm m̄deinaböl u aij.

³ Pen an̄g ḡ m̄döl ḡ, n̄bi ḡn̄g a gain̄m u, nugmul yau a ḡn̄m. Nugmul n̄pe ḡn̄g a gain̄m u, n̄bi n̄pe u rö nöp yau a ḡn̄m.

⁴ N̄bin hañ roman̄ u nan n̄pe ke wasö; nugmul aip nan kale j̄m ñöl. Nugmul hañ roman̄ u u rö nöp nan n̄pe ke wasö; n̄bin aip nan kale j̄m ñöl.

⁵ An̄b u, nugmul hagö, n̄bin wasö gagnab. N̄bin hagö, nugmul wasö gagnab. Yau nöp ḡmil ḡmil. Pen God n̄p gas̄ añ† n̄ñul, sabe göl ḡ nöp m̄daiul a ḡmil, manö hag adö añ† ap l̄mil, ñ̄n r̄imnap ȳhar̄iñ m̄dmil, God n̄p sabe göl

* 6:20: 1Ko 7:23; 1Pi 1:18-19

gî mîdeinabil. Hainö kauyaŋ gînabil. Wasö u, yîharîŋ mîdeinabil rö, gasî rîmnap nîŋmil gîlö arö, Seden kalöp ap udö, ap lug pakmil rö löp.

⁶ Pen kale ber ñîŋ rîmnap yîharîŋ mîdmil, God nîp sabe gî mîdmil, u hagagabin. Pen kale ke ber mîhau manö hag adö añî ap lîmil, ñîŋ rîmnap yîharîŋ mîdul, God nîp sabe gî mîdaiul, a geinabil u, u manö mîdagöp, a gem hagabin.

⁷ Gasî yad nîŋbin u, nîbi bî magöŋhalö yad yîharîŋ mîdpin rö mîdaimim u aij. Anîg göl gasî nîŋbin u pen God gasî nîpe ke nîŋöb rö, hanîp nan aij ke ke ñöb. Nîbi bî rîmnap nan aij ap ñö, adö rîmnap ke gîpal; pen nîbi bî rîmnap nan aij ap ke ñö, adö rîmnap ke gîpal. Anîg rö, kale magöŋhalö yad yîharîŋ mîdpin rö mîdaimim a gem hagagabin.

⁸ Pen nîbi praj bî praj mîdpim gau abe, nîbi pal-pal gau abe, yad yîharîŋ mîdpin rö mîdeinabim u aij.

⁹ Pen nîbi bî rîmnap yîharîŋ mîdöm, si gun a göm gasî u nöp auö, mîd aij gagnaböl. Anîg gainîm u, bî gau nîbi kale ke ke udöl, nîbi gau bî kale ke ke udöl. Wasö u, aŋ kale yaŋ mab rö inö, mîd aij gagnaböl. *

¹⁰ Bî ber bî gau, kalîp manö ap hagnîg gabin. Pen yad nöp wasö; Bî Kub u manö nîpe. Nîbi gau nugmul bî kale arîk aragmim. *

¹¹ Pen rîmnap arîk araiöl u, bî hain nîbö udagöl; yîharîŋ nöp mîdaiöl. Bî udnîg, am nugmul kale nöd nîbö u nîp kauyaŋ udöl. Kale

* 7:9: 1Di 5:14 * 7:10: Mad 5:32; 19:9

bi gau u rö nöp, nabin bi kale u rö nöp hag yuagmim.

¹² Pen kalöp nibi bi rimnap gau manö ap hagnig gabin. Pen Bi Kub manö nipe u udem, kalöp hagagabin; gasi yad ke niñbin rö u kalöp hagabin. Pen bi ap, nipe nibi Krais nip niñ udagöp nibi ap udöl gi mideinabil u, nibi anibu, nugmul aip midaiul, a geinab u, nugmul nipe, nibi Krais nip niñ udagöp a göm, asi masi göm hag yuagnab.

¹³ Pen nibi ap, nipe bi Krais nip niñ udagöp bi ap udöl gi mideinabil u, bi anibu, nibin aip midaiul, a geinab u, nibin nipe, nugmul Krais nip niñ udagöp a göm, asi masi göm arik aragnab.

¹⁴ Nibi Krais nip niñ udöp u me, bi Krais niñ udagöp bi nipe u nibin aip jim ñöl midlö, God niñö, nibin u abe nugmul u abe nibi bi nipe ke mihöñ midpil. Pen bi Krais nip niñ udöp u me, nibin Krais niñ udagöp nibin nipe u nugmul aip jim ñöl midlö, God niñö, nugmul u abe nibin nipe u abe nibi bi nipe ke mihöñ midpil. Wasö u, ñi pai kale gau nibi bi Krais niñ udagpal ñi pai rö liblap. Pen nap kale aka nime kale Krais nip niñ udpal rö, God u rö nöp niñö, ñi ñi pai nipe ke rö midpal.

¹⁵ Bi ber bi udöl midpal gau, nugmul nöp Krais nip niñ udöm midö, nibin nipe Krais nip niñ udöm midageinab u nipe klö göm nugmul nipe nip arik arnig gainim u, nugmul nipe, nibi yad a göm, ud ribikagnim; yau a gö, arnim. Wasö u, pen pen gimil mid aij gagnabil. Pen nibi u Krais nip niñ udöm midö, nugmul nipe Krais nip niñ udöm midageinab u nipe klö göm nibin nipe nip

arık arnıg gainım u, nıbin nıpe, bı yad a göm, ud rıbıkagnım; yau a gö, arnım. U manö mıdagöp. Wasö u, pen pen gımil mıd aij gagnabil me. God agamıj mıd aij gılan a göm hanıp udöp. *

16 Pen kale nıbi gau, Krais nıp nıñ udpim u, nagamul Krais nıñagöp u aip mıdmil, nıpe Krais nıñ udnım rö löp. Pen kale nugmul bı gau, Krais nıp nıñ udpim u, nabin Krais nıñagöp u aip mıdmil, nıpe Krais nıñ udnım rö löp. *

17 Nıbi bı Krais lau adö mıdpal ram gau magöñhalö kalıp pör hagnıdın, “Kale ke nıñön nıñön gımim rö mıdaibe, God kalöp wıñ alöm uda u, adö anıbu nöp mıdaimim,” a gımıdın.

18 Bı hañ hadö rıb gı dö gıla ap, hainö God nıp wıñ alöm udnab u, nıpe anıg göl mıdpin a göm gası iru nıñagnım. Pen bı hañ rıb gı dö gagla ap, hainö God nıp wıñ alöm udnab u, yıp hañ rıb gı dö gagal a göm gası u nıñagnab; nıp hañ rıb gı dö gagöl.

19 God nıpe nıñö, bı hañ rıb gı dö gıpal aka rıb gı dö gagal u, u nan yıharıñ yabıtı; God hagö nıñun gınabun u, u nan kub yabıtı. *

20 Kale ke nıñön nıñön gımim rö mıdaibe, God kalöp wıñ alöm uda u, adö anıbu nöp mıdaimim.

21 Kalöp rımnab bı rımnab rauöm dam wög kale u hag lılö, pe u udagmim, hagnal hagnal rö gımim, nagi wög rö gıpin. Pen God kalöp wıñ alöm udö nıbi bı nıpe mıdpim u, nagi wög rö gıpin u arık arun a gımim gası u nıñagnım. Pen

* 7:15: Ro 14:19 * 7:16: 1Pi 3:1 * 7:19: Ro 2:25; Gal 5:6; 6:15

hainö arö gïmim yïharïŋ mïdmim rö lainïm u, arö gïmim yïharïŋ mïdaimim.

22 Nïbi bï an an, bï rïmnap rauöm dam wög kale u hag lïlö, pe udagmim, hagpal hagpal rö nöp nagï wög rö gïmim gï mïdpe, hainö Bï Kub kalöp wiñ alöm, nan aij yabït yuöm, kalöp rau adog udö, nïbi bï nïpe ke mïdpim. Pen nïbi bï an an, bï rïmnap hagpal hagpal rö nöp nagï wög rö gïmim gï mïdagpe, hainö Bï Kub kalöp wiñ alöm, nan aij yabït yuöm, kalöp rau adog udö, nïbi bï nagï wög gep nïpe ke mïdpim. *

23 Krais nïpe nan aij yabït yuöm kalöp rau adog udö, nïbi bï nïpe mïdpim. Anïb u, nïbi bï rïmnap nagï wög gep nïbi bï kale mïdaiun a gïmim gasï u nïŋagmim.

24 Anïb u, añ mam bï. Kale ke nan nïhön nïhön gïmim rö mïdaipe, God kalöp wiñ alöm uda u, adö anïbu nöp mïdaimim.

25 Pen nïbi udmim aka nïbi udagmim, manö hag nïŋbe u hagnïg gabin. Manö anïbi Bï Kub u hagö nïŋem kalöp hagagabin. Pen nïpe yïp mög nïŋöm udöm wög ke hag la rö, gasï nïŋ aij gem kalöp manö hagnïg gabin anïbi, manö nïŋö a gïmim nïŋmim.

26 Nïbi bï Krais nïp nïŋ udpun uri mïŋör udun uïham mïdnabun u, mïdpim rö nöp mïdaimim u aij.

27 Kale bï nïbi halö mïdpim gau, nïbi hon gau arö gun yïharïŋ mïdaiun a gïmim gasï u nïŋagmim. Pen kale bï nïbi halö mïdagpim gau, nïbi udun a gïmim gasï u nïŋagmim.

* 7:22: Plm 16; 1Pi 2:16

²⁸ Pen kale bi gau, nibi udnabim u, nan si nan naj gagnabim. Kale nibi praj gau, bi udnabim u, nan si nan naj gagnabim. Udmim uþham m+daimim a gem gasi u niþem kalöp hagabin.

²⁹ Añ mam bi. Midpun ñin i mlö padö m+agnab. Kale nibi halö m+dpim bi gau, nibi halö bi m+dagpim rö m+daimim.

³⁰ Mitöñ gipim nibi bi gau, mitöñ gagep nibi bi rö m+daimim. Miñ miñ gipim nibi bi gau, miñ miñ gagep nibi bi rö m+daimim. Nan raubim nibi bi gau, nan m+dagöp nibi bi rö m+daimim.

³¹ Minöñ naböñ iþ i nan gau udmim gipim nibi bi gau, gasi adö añi anþbu nöþ niþmim gagem. Minöñ naböñ iþ i ke hain nibö l+nab ñin u söl m+döp. *

³² Yip aij göp u, kalöp marö kub gagnim. Bi nibi udagpal gau, Bi Kub nip gasi niþöm, nan niþön ginö, Bi Kub nip aij ginab a göm, gasi u niþnaböl.

³³ Pen bi nibi uþpal gau, niþön ginö, nibi yad u nip aij ginim a göm, nan minöñ naböñ iþ i gasi kub niþöm gö arnab.

³⁴ Anig gö, nipe gasi miþöp niþnab. Pen nibi bi udagöp u, Bi Kub nip nöþ gasi añi nöþ niþnab. Hañ roman gasi rimid m+dmagö yad magöñhalö Bi Kub nip nöþ ñem, nip m+dmagö lem, wög ginam a göm, gasi u nöþ niþnab. Pen nibi bi uþpal gau, niþön ginö, bi yad u nip aij ginim a göm, nan minöñ naböñ iþ i gasi kub niþöm gö arnab.

³⁵ Manö hagabin anþbi, kalöp wiþö gem hagabin; kalöp gasi niþem, Bi Kub nip añi nöþ

* 7:31: 1Jn 2:17

gasi niḡöl gi, midmagö löl gi midaimim a gem hagabin.

³⁶ Pen bi ap yiḡariḡ midö, niḡ niḡbi dap ñilö, yad bi wasöke mideinabin a göm, mid damöm, hainö niḡbi anibu niḡ niḡöm, niḡpe mid aij gagöp, a göm, niḡ mög niḡöm udnabin a giḡnab u, udnim. Manö midagöp. Niḡpe nan si nan naiḡ ap gagnab. Niḡbi udnab u aij.

³⁷ Pen bi ap yiḡariḡ midö, niḡ niḡbi dap ñilö, yad bi wasöke midem mid aij giḡnabin a göm, gasi adö anibu nöḡ klö gi niḡ damöm, niḡbi udagnabin a giḡnab u, udagnim. Manö midagöp. Niḡpe u rö nöḡ gi aij giḡnab. Niḡbi udagnab u aij.

³⁸ Anib u, niḡbi dap ñilö, udnim u, gi aij giḡnab. Pen niḡbi dap ñilö, udagnim u, gi aij yabiḡ giḡnab.

³⁹ Niḡbi gau, nugmul kamiḡ mideinab u, aip mideinabil. Umnab u me, am bi hainö udnabin a giḡnab u, udnab; gasi niḡpe. Pen udnig giḡnab u, Bi Kub lau adö midöp bi ap nöḡ udnab. *

⁴⁰ Pen gasi yad niḡbin u, nugmul umö, niḡbi yiḡariḡ adu midpal rö midainim u aij. Niḡpe ñiñi löl gi midöm, mid aij giḡnab. Yad gasi niḡbin, God Ana niḡpe yiḡ gasi ñö niḡöl gi kalöp manö anibi hagabin.

8

“Nan pak god piral wip haj nan gau sabe giḡpal u ñiḡjun aka wasö?” giḡla

¹ Pen niḡbi bi nan piral wip haj nan gau sabe giḡpal gau, nan ap dap pak nan piral anib gau kalip sabe gi ñeinaböl u, ñiḡjun aka ñiḡjun a

* 7:39: Ro 7:2-3

gimim yip hag niñbim u, kalöp pen hagniğ gabin. “Hon niñbi bi magöñhalö gasi ke ke midöp,” a gipim u, niñjö nöp hagpim. Pen gasi rimid hon ke niñjun, niñ aij gipun a ginabun u, hib hon ke hagno adö arnim rö löp. Pen niñbi bi gau kalip midmagö linabun u, klö rimnap halö udun, Kraiś haga rö nöp gi aij gino arnab. *

² Pen hon gasi niñeb midpun a gipal niñbi bi gau, yiharıñ adö adö nöp niñöm anıg hagpal. *

³ Niñbi bi God nip midmagö libal gau, God nıpe kalip niñöb.

⁴ Pen niñbi bi nan ap dap pak nan pıral anıb gau nip sabe gi ñeinaböl u, ñıñjun aka ñıñagun? Pen hon niñbun, nan pıral sabe gıpal anıb gau nan niñjö wıhö, u nan yıharıñ. Hon niñbun, God añi nöp midöp. *

⁵ Niñbi bi rimnap, god iru nöp, bi kub iru nöp kumi kabö adö lañ abe minöñ naböñ if i abe midpal, a göm gasi u niñbal.

⁶ Pen God hon u añi yabiñ midöp. Nıpe Bapi hon nan gau magöñhalö gi lö midöp. Nıpe midö niñöl gi me, hon midpun. Bi Kub Jıśas Kraiś u, u rö nöp añi nöp midöp. Nıpe midö me, God nan gau magöñhalö gi lö midöp. Nıpe midö niñöl gi me, hon midpun. *

⁷ Pen niñbi bi rimnap manö anıbu niñagpal. Nagı adö u aij, nagı adö u naij, a göm niñ aij galal. Anıb u, god pıral gau nip nan pak sabe gi ñıbal nan u niñöm, niñhön gıniğ god pıral ñıbal nan niñbun a göm gasi iru niñnaböl.

* **8:1:** Ap 15:29 * **8:2:** Gal 6:3 * **8:4:** Gal 4:8; Dud 4:39; 6:4

* **8:6:** Ep 4:5,6

8 Pen nan asi masi ginabun aka hatöwaö ñiñabun u, God niñö, manö midagöp.

9 Pen kale nibi bi niñ aij gipim gau, nan ap ñiñno, añ mam hon niñ aij gagal gau niñöm ap lug paköl rö löp a gimim gasi u niñöl gimim nan ñiñmim. *

10 Niñhön ginig: kale nibi bi niñ aij gipim gau, am god piral sabe gipal ram raul migan u ammim, nan ñiñbe, nañin namam niñ aij gagal gau, ap kalöp niñöm, kale u rö nöp ñiñöl rö löp.

11 Anib u, kale niñ aij gipun a gimim gipe, nañin namam Krai udnabin a göm uma ap gasi mlö löl göm u rö nöp nan anibu niñöm, ap lug paknab. *

12 Kale anig geinabim u, adö anibu nöp nañin namam kale gau niñöm, adan aij mai, adan naj mai, niñ aij gagnaböl. Anib u, kale nañin namam gau kalip nan si nan naj gimim, Krai nip nan si nan naj ginabim.

13 Anib u, nan ñiñeb rimnap niñno, añ mam ap niñöm ap lug pakeinab u, yad nan yuö rimnap ñiñagnabin; yiñharin hati maj nan ñiñem umnabin. *

9

Pol pe udagmidöp u nip aij ga

1 Yad Jisas manö ud arep bi ap midpin. Yad Bi Kub hon Jisas nip amgö yad ke niñno. Kale Bi Kub nibi bi nipe midpim u, yad Bi Kub nip wög gem, manö aij nipe u hag ñainö, niñ udmim me, nibi bi

* 8:9: Ro 14:13-15; Gal 5:13

* 8:11: Ro 14:15,20

* 8:13: Ro

14:21

nipe midpim. Anib u, nan ap yip adan wamagöp.
*

² Yad Jisas manö ud arep bi ap midpin u, pen nibi bi rimnap yip niñöm, Pol Jisas manö ud arep bi ap midöp, a göm niñagnaböl. Pen gasi yad niñbin, kale nibi bi gau, niñö nöp Pol Jisas manö ud arep bi ap midöp a gimim niñbim. Nibi bi gau pen, kale Bi Kub nibi bi nipe midpim u niñeinaböl u, niñö nöp Bi Kub nipe ke Pol manö nipe ud arep bi ap hag lö midöp, a ginaböl. *

³ Nibi bi rimnap yip manö kub hagpal gau kalip, pen anig hagabin.

⁴ Kalöp wög giñbin u rö, pen nan magö udnam rö lagöp akan *

⁵ Wög kalöp gipin rö, yad pen nibi Jisas nip niñ udöp ap udem, dam Jisas manö aij hag niñ ajöl gi, nan niñjul rö lagöp akan Bi Jisas manö ud arep bi rimnap abe, Bi Kub nimam hain nipe gau abe, Pida abe, pör nibi kale gau halö dam, Jisas manö aij hag niñ ajmıdal.

⁶ Aka Banabas hol miñhöñ nöp mani wög gul nan niñnabal?

⁷ Bi ami gau wög gıpal rö, nan kale ke uñhai niñagpal. Kalip nan niñlö niñbal. Bi wain wög gi yımbal gau, yımbal rö, wain magö rimnap ral dapöm niñbal. Bi kaj sipsip mukpal gau, mukpal rö, ci rimnap udöm niñbal.

⁸ Manö hagabin anibu niñbe, nibi bi gau gasi niñbal rö nöp hagab a ginabim rö löp. Pen lo manö adö anibu nöp hagab me.

* **9:1:** Ap 22:17-18; 26:16; 1Ko 15:8-9 * **9:2:** 2Ko 3:2-3 * **9:4:** Luk 10:8

9 God Manö u, Mosıs adıñ ap kalı kññ rıköm haga,
 “Kale kaj kau gau pañıd dapim,
 wid hon abhib jaklö,
 magö u ke löm, cög u ke löm gañ a gımim
 dap lıbe wög gılö niñöl gi,
 maj mıgan kale u nagı lı rıbık gagmim.
 Wög gınaböl rö rımnap ñıñaböl,” a ga.
 Pen God niıpe kaj kau gau gası niñöm manö anıbu
 hagaga. *

10 Hanıp niıbi bı gası niñöm haga. Niıbi bı wög klö
 yabıt göm wög yımbal gau, niıbi bı wög klö göm
 nan ral daubal gau, wög gıpal rö kalıp rımnap
 ñılö niñöl gi, aij a gö niñöl gi wög göl a ga. *

11 God manö hagöp nan aij u mıdmagö añ kalöp
 dañ yımbun u rö, kale pen nan mıñöñ naböñ it i
 mıdöp rımnap hanıp ral dap ñınabim u aij. *

12 Pen bı rımnap kalöp manö aij u hag ñılö, mani
 nan gau ñıbim rö, Banabas hol bı mıhau kalöp
 pör hag ñımıdul u, halıp bı ñagnabim akan

Pen kalöp hag niñblop, mani nan gau udblop,
 pen niıbi bı rımnap niñöm hagblap, “Mani nan a
 gi asıb göl gi ajabil u, pen pıral lımil, ‘Krais manö
 aij u hag ñı ajabul,’ a gıpil,” a gıblap. Anıg rö
 anıbu niñul, Krais manö aij u niñagnaböl rö löp, a
 gul, mani nan kale gau udagul. Mani hol ke wög
 gul, nan rau niñöl gul, Krais manö aij u hag ñı
 ajpul. *

13 Pen kale niñbim: bı God sabe gep ram raul
 mıgan wög gıpal gau, nan God niıp dap ñıbal gau

* 9:9: Dud 25:4; 1Di 5:18

* 9:10: 2Di 2:6

* 9:11: Ro 15:27

* 9:12: Ap 20:34; 2Ko 11:9

rɪmnap udöm ñiŋbal. Bɪ God wög göl gɪ, yaur wal bɪd adö pak sabe gɪpal gau rɪmnap udöm ñiŋbal.
*

14 Anɪb unbö rö nöp, Bɪ Kub hagö, manö aij nɪpe hag ñɪnaböl nɪbi bɪ gau, kalɪp pen nan kale Bɪ Kub nɪp ñeb rɪmnap ñeinaböl, dam nan ñiŋeb nan kale gau rauöm, mɪd aij göl gɪ wög anɪbu geinaböl.*

15 Pen kalöp Krais manö aij u hag ñɪ ajnö uɔpim rö, mani nan ñiŋeb kale rɪmnap udagpin u yɪp aij yabɪl göp. Mɪñi köp kalɪ kɪñ rɪkabin i, nan kale rɪmnap uɔnam a gem hagagabin. Wasö yabɪl! Mani yad ke wög gem, nan rau ñiŋnabin; wasö umnabin. Yad nan kale rɪmnap udagnabin.

16 Pen manö hag ñɪ ajmɪdin anɪbu, gasɪ yad ke hag ñɪ ajagmɪdin. Wög Bɪ Kub nɪp gɪmɪdin anɪbu, nɪpe ke gɪmön a ga rö nöp gɪmɪdin; gasɪ yad ke nɪŋem gagmɪdin. Anɪb u, yad Jisas manö aij u arö gɪnam rö lagöp; hag ñöl gɪ nöp mɪdeinabin.*

17 Gasɪ yad ke nɪŋem Jisas manö aij u hag ñɪbnep, yad nan aij rɪmnap uɔbnep. Pen gasɪ yad ke wasö, Bɪ Kub hagö, manö aij nɪpe hag ñöbin u rö, yad yɪharɪŋ wög yɪp hag la u gabin.

18 Anɪb u, yad nan aij udagem, kalöp yɪharɪŋ hag ñɪmɪdin u, yad nan nɪhön nɪhön pen uɔnam? Pen uɔmɪdin u, mani nan rɪmnap udagem, Jisas manö aij u hag ñɪnö, nɪbi bɪ gau kale nan rɪmnap ñagöm, yɪharɪŋ manö aij anɪbu nɪŋöm, Jisas nɪp nɪŋ uɔnaböl, a gɪ gasɪ u nöp nɪŋmɪdin; pen yad uɔmɪdin me u.

* 9:13: Dud 18:1-3 * 9:14: Mad 10:10; Luk 10:7; Gal 6:6

* 9:16: Jer 20:9

19 Yad, bɪ rau dap lɪlö, nagɪ wög gɪpal rö bɪ ap mɪdagpin u pen nɪbi bɪ iru nöp God lau adö mɪdeilanɟ a gem, nɪbi bɪ ram mɪnönɟ ke ke gau mɪdpal magönhalö kalɪp nagɪ wög gep bɪ ap rö mɪdpin.

20 Juda kai mɪdpal anɟ u amem, Kraiss manö aij u hag ñɪnö nɪnɟ udlanɟ a gem, kale gɪmɪdal adö u nöp gɪmɪdin. Yad lo Mosɪs kalɪ kliñ rɪköm haga anɪbu nɪnɟem hain gagabin u pen Mosɪs kalɪ kliñ rɪka lo anɪbu hain gɪpal nɪbi bɪ gau mɪdpal anɟ u amem, Kraiss manö aij u hag ñɪnö nɪnɟ udlanɟ a gem, yad lo manö anɪbu u rö nöp hain gɪmɪdin. *

21 Pen nɪbi bɪ lo manö u nɪnɟapal anɟ u amem, Kraiss manö aij u hag ñɪnö nɪnɟ udlanɟ a gem, nɪbi bɪ lo manö nɪnɟapal gau gɪpal rö gɪmɪdin. Pen anɪg gem, hałowalö göl gɪ God lo manö u arö gagpin; Kraiss lo manö u hain gɪmɪdin.

22 Nɪbi bɪ Kraiss nɪnɟ ud pɪdönɟ gagal anɟ u amem, Kraiss manö u hag ñɪnö nɪnɟ udlanɟ a gem, manö kal manö klö wasö, manö hain nöp hag ñɪmɪdin. Anɪb u, nɪbi bɪ ke ke mɪdpal rö, rɪmnap Kraiss nɪp nɪnɟ udlö, kalɪp ud kamɪnɟ yunɪm a gem, kalɪp aip mɪdem, kale gɪmɪdal rö nöp gɪmɪdin. *

23 Gɪmɪdin anɪbu, Kraiss manö aij u hag ñɪ aij gɪnö, nɪbi bɪ nɪp nɪnɟ udlö, nɪpe kale aip yad aip ud kamɪnɟ yunab, a gem, anɪg gɪmɪdin.

Klö yabɪt gɪno areinab me, mɪd aij yabɪt gɪnabun

24 Kale nɪnɟbim: nɪbi bɪ resɪs gɪpal gau iru nöp resɪs gɪpal, pen bɪ añɪ ap nöd amjaknab u nöp nan

* 9:20: Ap 21:20-26 * 9:22: 2Ko 11:29

aij udnab. Anib unbö rö, kale u rö nöp klö gımim, adan dip am aij gımim, nan aij udnabim.

²⁵ Nibi bi resis göm, nöd amjakun a göm gasi u niñbal gau, asi masi gi aij göm, pör klö göm eksais gi dam dam, hainö resis ginaböl. Usajil bad pör m+dep wasö u, nan pro nöp udun a göm, anig gipal. Pen hon usajil bad pör m+dep udun a gun, anig gipun. *

²⁶ Anib u me, yad resis gimidin u, ke gau niñagpin; adan arnig gipin migun u nöp niñem, dip nöp gem armidin. Pen bi yiharin halpi ñöm pen pen pakpal gau, halöwatö pakagpal, niñ aij göm pakpal rö u gipin.

²⁷ Pen yad hañ roman gasi rimid yad ke klö kal gem eksais gi aij gimidin. Anig gem, nibi bi gau kalip Jisas manö aij u hag ñinö, Jisas niñ udöm nan aij udlö, yad u rö nöp abe nan aij udnam, a gem, anig ginö armidöp. *

10

Apis bac bi gau gila u hauł gagun

¹ Pen añ mam bi. Apis bac ilan hon gau aiud u hauł gagmim. God kumi bad rö löm, kalip rarö rauöm abad midö, magöñhalö kamın arla. Kale ñig solwara Ati a gal aula u, God nipe gö, ñig anibu liti gi lap lap arö, magöñhalö böñ lai kamın aula. *

² Kale magöñhalö Mosıs aip jim ñöl midöm, kumi bad au abe, ñig solwara au abe, ñig pakla.

* **9:25:** Plp 3:14; 2Di 4:7-8; 2:4-5 * **9:27:** Ro 8:13; 13:14 * **10:1:** Eks 13:21-22; 14:22-29

³ Nibi bi anib gau magöñhalö, God ñim+döp nan u ñiñmidal. *

⁴ Nibi bi anib gau magöñhalö, God ñig ñim+döp u ñiñmidal. God kabö ap ña, kalöp aip areia niñöm ñig anibu kabö añ au nibö auö ñiñmidal. Kabö anibu me Kraiss nöp. *

⁵ Pen God nipe nibi bi anib gau ñiñi laga. Nipe kal juöm kalip al pak lö, wip mlö iru nöp ram minöñ kabö nöp añ gau hij gi lug ara. *

⁶ Pen apis bac itañ bi gau anig ga u, God hanip nibi bi hainö yag daula gau, bi nöd nibö pör midmagö gasi rimid kale nan si nan naj gau niñeila rö gagöl a göm ga. *

⁷ Apis bac itañ bi gau rimnap nan piral gau sabe gi midmidal; kale u rö anig gagmim. God Manö u, Mosi adin ap kali klin rika manö anibu hadö niñbim: “Asiköm nan niñöl gi, ñig niñöl gi, urak kugom ral hañi ñöm gilö aröp,” a gila. *

⁸ Pen rimnap nibi si bi si göl gi midmidal; u rö hon anig gagun. Nibi bi anib gau anig göl gö gilö arö niñöl gi, ñin añi ap dwedi dri dausan (23,000) nibi bi um hakla. *

⁹ Kale rimnap Bi Kub nip aleb aleb ñimidal; hon unbö rö gagun. Nibi bi anib gau anig geila u, God nipe gö re hauat gau kalip haua hadö umla. *

¹⁰ Kale rimnap God nip hag jumidal; kale u rö anig gagmim. Nibi bi anib gau anig geila u, God

* **10:3:** Eks 16:35 * **10:4:** Eks 17:6; Nab 20:11 * **10:5:** Nab 14:29-30 * **10:6:** 1Ko 10:11; Nab 11:4,34 * **10:7:** Eks 32:6
* **10:8:** Nab 25:1-9 * **10:9:** Nab 21:5-6

ejol n̄ibi b̄i al pak lep u yuö apöm kal̄ip al pak la umla. *

¹¹ Pen God n̄ipe ap̄is bac it̄aŋ b̄i gau an̄ig ga u, n̄ibi b̄i r̄imnap gau n̄iŋöm, gas̄i n̄iŋ aij göm, an̄ig unbö rö gagöl a göm ga. Pen ga an̄ibu, God Manö u kal̄i k̄liñ r̄iköm hagla u, God han̄ip n̄ibi b̄i hainö yag daula gau, Kraiŋ kauyaŋ ado ḡi aunab a gun abad m̄idpun ñ̄in i, gas̄i n̄iŋ aij göm, ap̄is bac it̄aŋ b̄i gau ḡi naij ḡila rö gagöl a göm, b̄i manö hagep n̄ipe gau kal̄ip gas̄i ñö, God Manö ad̄iŋ ap kal̄i k̄liñ r̄ikla. Hon God Manö ad̄iŋ an̄ibu amgö li n̄iŋun hadö n̄iŋbun.

¹² Pen n̄ibi b̄i ke n̄iŋ aij ḡipun a ḡipim gau, ap lug pakun rö löp, a ḡimim, n̄iŋ aij ḡimim.

¹³ Nan si nan naij gun a gun gas̄i adö ke ke auöp u kalöp nöp gagöp; n̄ibi b̄i gau iru nöp kal̄ip u rö nöp an̄ig göp. Pen God n̄ipe nan n̄ihön n̄ihön hagnab u, hagnab rö nöp ḡinab. An̄ib u, kalöp abad m̄id aij gö, Seden apöm, nan si nan naij göl a göm, kalöp gas̄i naij r̄imnap ñ̄einab u, God n̄ipe gö, rap̄in ḡinim rö lagnab. Seden kalöp gas̄i naij r̄imnap ñ̄inab u, God n̄ipe adan ap yameinab, adan an̄ibu arnabim ap lug pakagnabim.

Bred magö ad̄iŋ añ̄i ñ̄iŋm̄idun u me, hañ roman̄ añ̄i nöp m̄idpun

¹⁴ An̄ib u, n̄ibi b̄i n̄iŋeb aij yad gau. Nan piral gau, nan ȳihar̄iŋ gau, sabe gagmim.

¹⁵ Kale n̄ibi b̄i gas̄i r̄im̄id halö m̄idpim u me, manö hagn̄ig gabin i, manö n̄iŋö aka ḡimim, kale ke n̄iŋmim.

* **10:10:** Nab 16:41-49

16 Hon magum gun, ñig kap u udun, God níp aij a gun ñiηmɪdun u, Krajs hagape nipe ñiηmɪdun. Pen bred magö ud jö gi ñiηmɪdun u, Krajs hañ romanη nipe ñiηmɪdun. *

17 Hon nɪbi bi iru nöp mɪdpun u pen jɪm ñöl mɪdun bred magö adiη añi ñiηmɪdun u me, hañ romanη añi nöp mɪdpun. *

18 Pen Juda kai giɸal u niηbim. Meme sipsip nan gau damöm, pak God níp sabe gi ñimɪdal. Pen kale nöd gasi adö añi ap gasi niηöm, aip jɪm ñöl meme sipsip nan anɪbu pak sabe gi ñimɪdal; hainö nɪbi bi anɪb gau aip jɪm ñöl adiη rimnap ñiηmɪdal. *

19 Pen yaur wal nan gau god piral níp sabe gi ñibal u, god piral anɪbu nan yabiɸ hagagabin; u nan yiηariη. Miηöη ap, mab ap, kabö gol ap udöm, kaj kau kaj kau pi ana ap gi löm, sabe gi mɪdal nan piral anɪb gau, nan yabiɸ a gem hagagabin; nan piral anɪb gau yiηariη miηöη, mab adiη, kabö gol adiη nöp. *

20 Pen kalöp hagabin: nɪbi bi God níp niηaɸal gau, nan piral anɪb gau sabe gun, yaur wal nan dap pak kabö biɸ adö u lun, a geinaböl u, kale kiηaki wip haj wip ana kabö adiη mab adiη yuaiu nan gau sabe göm pakmɪdal; God níp sabe gi pakagmɪdal. Anɪb u niηem, kale yaur wal nan kiηaki níp sabe gi pak ñibal yaur wal nan gau nɪbi bi gau aip jɪm ñöl ñiηmim, kiηaki kai aip jɪm ñöl mɪdeinabim a gem, kalöp manö anɪbi hagabin. *

* 10:16: Mad 26:26-28 * 10:17: Ro 12:5 * 10:18: Lep 7:6

* 10:19: 1Ko 8:4 * 10:20: Dud 32:17; Rep 9:20

21 Kraiss n̄ibi b̄i n̄ipe aip magum ḡimim, B̄i Kub ñ̄ig n̄ipe aip ñ̄iηmim, ammim kijaki ñ̄ig n̄ipe aip ñ̄iηmim r̄o lagnab; B̄i Kub nan n̄ipe aip ñ̄iηmim, ammim kijaki nan n̄ipe aip ñ̄iηmim r̄o lagnab. *

22 An̄ig geinabim, B̄i Kub n̄ip aleb aleb ñ̄imim ḡinabim. Kale n̄ibi b̄i kl̄o m̄idagöp, B̄i Kub b̄i kl̄o yab̄i n̄ip an̄ig geinabim u, han̄ip pen il̄on ñ̄agn̄im, a ḡipim akan̄ *

23 Kale r̄imnap hagpim, “Hon n̄ih̄on n̄ih̄on gun a ḡinabun u, ḡinabun; u man̄o m̄idagöp,” a ḡipim. Me pen ad̄o r̄imnap geinabun u, pen han̄ip ḡi naj ḡinab. Kale hagpim, “Hon n̄ih̄on n̄ih̄on gun a ḡinabun u, ḡinabun; u man̄o m̄idagöp,” a ḡipim. Pen ad̄o r̄imnap geinabun u, n̄ibi b̄i Kraiss lau ad̄o m̄idpal gau kal̄ip nan aij ap ḡi ñ̄agnab. *

24 Hon ke m̄id aij ḡinabun a gun ad̄o u n̄öp n̄iηun gagun; n̄ibi b̄i r̄imnap kal̄ip gas̄i n̄iηun, kale m̄id aij göl a gun ad̄o u n̄öp n̄iηun gun. *

25 Kale yaur wal nan pak dam maker laiöl u, kijaki wip haj nan gau pak sabe ḡi dap maker libal aka ḡimim, gas̄i iru n̄iηmim, kal̄ip hag n̄iηagmim. Hal̄owal̄o rau ñ̄iηmim.

26 N̄ih̄on ḡin̄ig: God Man̄o u Depid n̄ipe ad̄iη ap kal̄i kl̄iñ̄ r̄iköm haga, “Ram m̄in̄öη īl̄ i abe, nan m̄in̄öη nab̄öη īl̄ i m̄idöp nan gau abe, magöηhal̄o B̄i Kub nan n̄ipe m̄idöp,” a ga. *

27 Pen n̄ibi b̄i Kraiss lau ad̄o m̄idagpal r̄imnap kalöp, “Aube nan ñ̄iηun,” a gaiöl, ram kal̄ip arun

* 10:21: 2Ko 6:15-16 * 10:22: Dud 32:21 * 10:23: 1Ko 6:12

* 10:24: Ro 15:1-2 * 10:26: Sam 24:1

a gaibe u, gasi iru niηmim aragmim. Am kalip aip asi kmim, kale yaur wal nan gau dam adiη kalöp ni naböl gau, kijaki wip haj nan gau pak sabe gi dap ni aböl aka gimim, gasi iru niηmim, kalip hag ni ηagmim. Nan ni ηeb kalöp ni naböl rö hałowalö ud ni ηmim.

²⁸ Pen ni bi bi ri mnap apöm kalöp hagaiöl, “Nan anibu kijaki wip haj nan gau pak sabe gi dap li bal,” a gaiöl u, rik ni ηmim, hon ni ηno, ni bi bi hanip hag ni ajal gau gasi iru ni ηnaböl, a gimim, arö gimim. Wasö u, gasi magö kale an dan, u aij u naj hagab gasi magö anibu, dui ginab. *

²⁹ Pen gasi magö kalpe hagagabin; ni bi bi ri mnap kalöp hag ni naböl gau, gasi magö kale an dan mi döp anibu naj ginab a gem, hagabin.

Pen gasi magö yad ke ni ηem, nan ni hön ni hön ginam a ginabin u, ginabin; ni bi bi ke gasi magö kale ni ηem, anig gagnam, a gagnabin.

³⁰ Nan ni ηeb anib gau, God ni p aij a gem ni ηnabin u, ni hön ginig ni bi bi ri mnap yi p manö hag ginaböl? *

³¹ Anib u, nan ni ηnig ginabim aka ni η ni ηnig ginabim aka nan ni hön ni hön ginig ginabim, God hib ni pe adö arnim a gimim gasi u nöp ni ηmim gimim. *

³² Pen Juda ni bi bi gau aka Grik ni bi bi gau aka Krai lau adö mi dpal ni bi bi gau ni ηlö, aij gagnim adö u ggmim. *

³³ Yad gimidin adö u, yi p ke aij ginim adö u ggmidin; ni bi bi gau iru yabi l nöp Jisas manö

* **10:28:** 1Ko 8:7 * **10:30:** 1Di 4:4 * **10:31:** Kol 3:17 * **10:32:** Ro 14:13

aij u niŋ udlö, kalip ud kamiŋ yuniŋ, a gem, adö u nöp giŋmîdin. *

11

¹ Anib u, yad Kraiŋ göp adö u niŋjem giŋpin rö, kale u rö nöp yad giŋpin adö u nöp niŋmim giŋmim. *

Nibi bi God nip sabe giŋg magum geinaböl u, kale niŋhön rö midöl

² Yad nan niŋhön niŋhön giŋmîdin u niŋ dammim, Jisas manö aij u dapem kalöp hag niŋnö u, niŋ dammim, niŋöl gi nöp midmim giŋpim u, kalöp nibi bi aij yabiŋ a gabin.

³ Pen niŋni hagnig gabin i, niŋmim. Bi gau nabic kale Kraiŋ; nibi gau nabic kale nugmul bi; Kraiŋ nabic nipe God. *

⁴ Pen bi gau nabic kale paŋu göm, God nip sabe göl gi, aka nibi bi gau kalip God Manö hag niŋöl gi geinaböl u, nabic kale dap lugnaböl.

⁵ Pen nibi gau nabic kale u waiö midö niŋöl gi, God nip sabe göl gi, aka nibi bi gau kalip God Manö hag niŋöl gi geinaböl u, nabic kale dap lugnaböl. Nibi ap anig geinab u, nibi nan naij giŋnab nable gaŋ a göm umagö böŋ nöp riŋklö nable giŋnab u, u rö nöp linab.

⁶ Pen nibi ap umagö paŋu gagnab u, umagö nipe u riŋk sösöl lep; wasö u riŋk yuö lep. Pen anig göl nable göp a gainim u, umagö nipe paŋu giŋnim.

* **10:33:** 1Ko 9:20-22 * **11:1:** 1Ko 4:16 * **11:3:** Jen 3:16; Ep 5:23

⁷ Bî gau, God kalîp nîpe ke rō gî lō mîdpal u rō, nabîc kale u paļu gagöl. Pen nîbi gau, God kalîp bî rō gî lō mîdpal. *

⁸ God nîbi rîglöm kîd u udöm, bî gî laga; bî rîglöm kîd u udöm, nîbi gî la. *

⁹ Pen nîbi ke halö mîdöp u najî göp a göm, nugmul nîp gî laga; bî ke halö mîdöp u najî göp a göm, nîbin nîp gî la.

¹⁰ Adö anîbu, nîbi nabîc paļu göl gî mîdeinab. Anîg gî nab u, nîbi bî nîñöm, nîbi anîbu manö nîñab, a gî naböl. Anîg gî nab u, ejol gau nîñlö nable gagnab.

¹¹ Pen nîñ aij gîmim. Bî Kub amgö ilö u, nîbi ke halö mîdagöp; bî ke halö mîdagöp. God nîpe nîbi abe bî abe mîhönjöl gî la.

¹² God bî rîglöm kîd u udöm, nîbi gî la u pen mîñî nîbi gau ñî yag daulö nîñöl gî, majö gî kub göm, bî lî naböl. Pen magönhalö God nîpe î añî anîbu nöp mîdöp.

¹³ Pen nîbi gau nabîc kale waiö mîdö nîñöl gî, God nîp sabe gî naböl u, aij gî nab aka, kale ke nîñîm.

¹⁴ God nîpe aige göm bî gî löm, nîbi gî löm, gî la u nîñmim rîk nîñ nabîm u, bî gau umagö mîlö mîdeinab u najî gî nab,

¹⁵ pen nîbi gau umagö mîlö mîdeinab u aij gî nab u, a gîmim nîñ nabîm. Umagö mîlö nabîc paļu gañ a göm, God umagö mîlö nîbi gau ña.

¹⁶ Pen nîbi bî rîmnap manö hagabin adö anîbi nîñöm, manö mîdainîm u, yad manö anîbi nöp hagnîg gabin. Yad pör anîg unbö rō nöp gî pin.

* 11:7: Jen 1:26-27 * 11:8: Jen 2:18-23

Nibi bi Kraiss lau adö midpal ram minönj gau magöñhalö anig unbö rö nöp gipal. Adö ap ke gagpal.

¹⁷ Pen manö kub kalöp hagnig gabin i, kalöp manö aij rimnap hagnam rö lagöp. Nihön ginig: kale Kraiss lau adö midpim nibi bi gau aip magum gimidim u, añ mam kale gau gasi niñmim, gi aij gagmidim.

¹⁸ Pen nibi bi rimnap yip hagla niñnö, kale Kraiss lau adö midpim nibi bi ammim magum gimidim ñin u, kale asik ke ke limidim. Anig hagpal u, kale rimnap anig gimidim a gem niñbin. *

¹⁹ Pen gasi adö ke ke niñmim gipe arab anibu, nibi bi gau Kraiss niñ ud pidönj gipal, pen nibi bi gau Kraiss niñ ud pidönj gagpal, a gun, waiö niñnabun.

²⁰ Kraiss nibi bi nipe aip magum gimim nan niñmimidim anibu, Bi Kub ñig nan jim ñöl niñmim a ga rö niñagmidim; piral adö u gimidim.

²¹ Kale nan niñnig aumidim u, kale nöd apim añ mam auagnaböl gau gasi niñmim abadagmidim. Nöd auaiöl u, ñig wain nan gau iru nöp abönamö niñöm niñ hakmidal. Anig göl, nibi bi rimnap hainö aulö kiyo limidöp; nibi bi rimnap nöd apöm ñig wain iru niñlöhau almidöp.

²² Pen ram kale midagö, magum gep ram u ammim, nan niñjöl gi, ñig niñjöl gi gipim akan Aka, kale God nibi bi nipe midpim u, nan yiharin rö löp akan Kale anig gimim, nibi bi nan midagöp gau hag jumidim. Anig gimidim u, kalöp nihön

* **11:18:** 1Ko 1:10-12

hagnam? Kalöp nîbi bî aij a gînam? Wasö yabi! Kalöp anîg hagagnabin.

²³ Bî Kub yîp manö hag ña u, yad kalöp hag ñî:nö: Bî Kub Jîsas, bî nîp kain ga ñî:n u, ram duga magö u, bred magö ap uda.

²⁴ Bred magö ap udöm, God nîp aij a göm, adîñ adîñ ud jö göm adîñ bî nîpe gau kalîp ñöl gî haga, “Hañ romanñ yad kalöp ñabin i. Anîg gîmim, yîp gasî nîñöl gî mîdaimim,” a ga.

²⁵ Pen nan ñîñ hakeila, ñîg wain kap u u rö nöp ud God nîp aij a göm, kalîp ñöl gî haga, “Ñîg wain kap anîbi, yad umem hagape yad lugö, nîbi bî gau God aip jîm ñöl rö lî:nab, a gem, kalöp ñabin me u. Ñîg wain kap anîbi hainö ñîñmim, anîg unbö rö nöp gîmim, yîp gasî nîñöl gî mîdaimim,” a ga. *

²⁶ Anîb u, Jîsas ado gî auagöp ñî:n i, bred magö u abe ñîg wain kap u abe ñîñöl gî nöp mîdeinabim u, Jîsas hanîp a göm uma manö aij anîb u, nîbi bî gau kalîp waiö hagnabim. Anîg gîmim, pör ñîñ mîdpe mîdpe, nîpe ado gî aunab arö gî:nabim.

²⁷ Pen nîbi bî rîmnap gasî aij nîñöm wasö, Bî Kub bred adîñ ñîg wain kap hañwawö ud ñîñeinaböl u, Bî kub hanîp a göm umöb hañ romanñ hagape nîpe u, nan yîharîñ rö lö, anîg gî:naböl. God nîñö, kale Krais hañ romanñ hagape nîpe u nan si nan naij gî:naböl; manö kub nîñnaböl. *

²⁸ Anîb u, aigeg rö mîdpim u, nöd hibur gasî mîdmagö anñ kale danñ ke nîñmim asîk aij gîmim,

* 11:25: Eks 24:6-8; Hib 8:8-13 * 11:27: Hib 10:29

hainö bred wain u ud ñiηmim.

²⁹ Nihön ginig: nibi bi an bred ñig wain u Jisas hañ roman nipe u a gi gasi niηöm wasö, hałowalö bred wain a göm ud ñiηeinaböl gau, nan si nan naj göm manö kub niηnaböl.

³⁰ Adö anibu nöp, nibi bi kale rimnap masös göm, nan göm göp; rimnap böη nöp umbal.

³¹ Anib u, aigeg rö midpun u, nöd hibur gasi midmagö aη hon daη ke niηun asik aij gun, hainö bred ñig wain ud ñiηeinabun u, nan si nan naj gun manö kub niηagnabun.

³² Pen hon nan si nan naj geinabun u, nibi bi nipe midpun rö, Bi Kub hanip rimid uknab. Rimid ukö me, gasi niηun, nibi bi minöη naböη il i hałowalö nan si nan naj gipal gau aip mab ke inab ka migān yaη aragnabun. *

³³ Anib u, añ mam bi yad, kale nan ñiηnig aunabim u, kale nöd apim añ mam auagnaböl gau gasi niηmim abadmim, jim ñöl ñiηmim.

³⁴ Pen kalöp rimnap kiyö linab u, ram kale gau nan ñiηmim aumim. Wasö u, hałowalö ginabim u, manö kub udnabim.

Manö adij rimnap, hainö midpim u amem, hag ñi aij ginabin.

12

God Ana nan aij ñab

¹ Pen añ mam bi. God Ana nipe nan aij hanip añi añi ke ke ñöb u, miñi manö anibu kalöp hag ñi aij ginig gabin.

* **11:32:** Hib 12:5-6

² Kale niŋbim: nöd Kraiŋ niŋ udagmim miðmiðim ñin u, miñnöh, mab adin, kabö gol, nan gau ud gi libal nan gasi miðdagöp anib gau, gasi kalöp tip gö, nan piral anib gau sabe göl gi miðmiðim. *

³ Anib u, yad kalöp hagabin, God Ana nibi bi kalip aip an dan miðeinab u, Jisas niŋ manö naij hagöm hag juep rö lagnab. Pen nibi bi an, Jisas Bi Kub yad a ginab u, Ana U† niŋ aip an dan miðö niŋöl gi anig hagnab. *

⁴ God Ana niŋpe nan aij aij añi añi ke ke ñab u pen Ana nan aij ñab anibu niŋpe Ana añi yabił miðöp. *

⁵ Wög adö añi añi ke ke gipun u pen Bi Kub niŋ wög gipun u niŋpe Bi Kub añi yabił miðöp.

⁶ Nan aij ke ke udun wög adö añi añi ke ke gipun u pen God añi yabił u niŋpe ke gö, hon añi añi wög adö ke ke gino arab.

⁷ God Ana hanip nan aij ke ke ñö, wög adö ke ke gipun anibu, Kraiŋ lau adö miðpal nibi bi gau ud aij gun gi aij gino, nibi bi niŋpe magöŋhalö mið aij gilaŋ a göm göp.

⁸ God Ana niŋpe hanip nibi bi rimnap gasi aij ñö, gasi niŋ aij gun Kraiŋ manö aij u nibi bi gau hag ñibun. Pen Ana añi anibu niŋpe hanip nibi bi rimnap gasi aij ñö, Kraiŋ manö aij u il u gasi niŋ kið hiikun nibi bi gau hag ñi aij gipun.

⁹ Ana añi anibu hanip rimnap gasi aij ñö, Kraiŋ niŋ niŋ ud piðöh yabił gipun; Ana añi anibu hanip rimnap gasi aij ñö, nibi bi rimnap nan göp gau gino kamih löp.

* **12:2:** Hab 2:18-19 * **12:3:** 1Jn 4:2-3 * **12:4:** Ro 12:6

10 Ana hanip rimnap nan gagep rö gılan a göm pidöŋ u ñöb. Ana hanip rimnap gasi aij ñö, God manö nıpe ke hagab manö anıbu niŋun niıbi bı gau waiö hag ñıbun. Ana hanip rimnap gasi aij ñö, God Ana aka ana ke niıbö ap kalip aban alö hagaböl u niŋbun. Ana hanip rimnap gasi aij ñö, manö yabiı ke ke gau niıbö nöd niŋagmidun yiŋid magö anıbu nöp niŋun hagpun. Ana hanip rimnap gasi aij ñö, manö yabiı ke ke haglö niŋun, ado gun niıbi bı gau kalip hag ñıbun.

11 Pen God Ana aŋi yabiı midöp u, gasi nıpe ke niŋöb rö, hanip niıbi bı aŋi aŋi nan aij ke ke ñö niŋöl gi, wög adö ke ke gıno arab. *

Krais hañ romanı nıpe aŋi nöp midpun

12 Hañ romanı hon aŋi yabiı midöp u pen adiŋ adiŋ ke ke iru nöp midöp. Adiŋ adiŋ ke ke anıb gau magöŋhalö aip jım ñöl hañ romanı aŋi nöp midöp. Krais abe anıg unbö rö midöp. *

13 Anıg unbö rö nöp, hon Juda niıbi bı gau abe, Juda niıbi bı wasö gau abe, niıbi bı niıbi bı rimnap kalip nagi wög gıpal gau abe, niıbi bı gasi kale ke niŋöm gıpal gau abe, God Ana aŋi anıbu nöp hanip magöŋhalö pak ñö, Krais hañ romanı nıpe aŋi nöp midpun. God nıpe Ana aŋi anıbu nöp hanip ñöb midmagö anı hon danı midöp. *

14 Hañ romanı hon aŋi yabiı midöp u pen adiŋ adiŋ ke ke iru nöp midöp.

15 Ma kıd u, ñın kıd u niŋöm, yad ñın kıd midbnep u aij, pen ma kıd midpin u rö, hañ romanı adiŋ ap midagpin, a geinab u, hon ma

* 12:11: 1Ko 7:7 * 12:12: 1Ko 10:17 * 12:13: Gal 3:28

kid anibu hañ roman adin ap midagöp, a gun hagagnabun.

¹⁶ Rimid u, u rö nöp, amgö u ninöm, yad amgö midbnep u aij, pen rimid midpin u rö, hañ roman adin ap midagpin, a geinab u, hon rimid anibu hañ roman adin ap midagöp, a gun hagagnabun.

¹⁷ Pen hanip gi la nin u, amgö gau magorhalö gaiböp u, aige gun manö haglö rimid pak ninbnop? Pen rimid magorhalö nöp gaiböp u, aige gun hatin ninbnop?

¹⁸ Pen God gasi nipe ke ninöm, hañ roman adin adin ke ke magorhalö gi li aij ga.

¹⁹ Adin adin ke ke midagböp u, hañ roman u rö nöp midagböp.

²⁰ Anib u me, adin adin ke ke iru nöp midöp pen magorhalö aip jim nol hañ roman añi nöp midöp.

²¹ Pen amgö u, nin kid u nip, “Nihön ginig yad aip midpan? Wög ne ap midagöp,” a göm, asik am ke nöp midöm, mid aij gagnab. Nabic cög magö u, u rö nöp, ma kid u nip, “Nihön ginig yad aip midpan? Wög ne ap midagöp,” a göm, asik am ke nöp midöm, mid aij gagnab.

²² Pen hañ roman adin rimnap klö midagöp, a gun gau, wög kale abe midöp. Asik ke ke lö, hañ roman mid aij ginim rö lagöp.

²³ Pen adin anibu adin yiharin a gipun adin gau, gasi nin aij gun, watij rib adik gi aij gipun. Pen adin anibu adin ninagep a gipun adin gau, gasi nin aij gun, watij rib adik gi aij gun.

²⁴ Pen adin anibu adin aij a gipun adin gau, gasi nin aij gun, ke gagpun. Pen God nipe ke hañ roman adin adin gau udöm, adin anibu adin

yiharıŋ a gıpun adıŋ gau, ud aij yabıŋ göm, adıŋ magöŋhalö gi jım ñö, hañ romanı añı nöp mıdöp.

²⁵ Anıb u, hañ romanı añı nöp mıdöm, asık ke ke lagöm, nıbi bı nıpe rımnap aip adıp adıp rö mıdöm, pen pen mıdmagö löl.

²⁶ Pen adıŋ ap marö gainım, adıŋ rımnap magöŋhalö abe marö gınab; pen adıŋ ap nıp hıb haglö adö arainım u, adıŋ rımnap magöŋhalö abe mıñ mıñ gınaböl.

²⁷ Pen kale magöŋhalö Krais hañ romanı nıpe mıdpim. Hañ romanı nıpe u gö kale añı añı adıŋ adıŋ mıdpim. *

²⁸ Nıbi bı ıf nıpe mıdpun aŋ u, nıpe hanıp hag löp rö wög ke ke gıpun. Nöd u, rımnap Jisas manö ud arep bı gau mıdpun; yıgwö aŋ nıbö u, Jisas manö aij u hag ñeb bı gau mıdpun; yıgwö nıgaŋ nıbö u, Jisas manö aij u nıbi bı ñı pai kalıp hag ñeb nıbi bı gau mıdpun; pen hon rımnap nan gagep rö gau gıpun; rımnap nıbi bı nan göp gau kalıp gıno kamıŋ löp; rımnap nıbi bı mög nıŋun ud aij gıpun; rımnap nıbi bı gau kalıp abad mıdno nıŋöl gı, mıd aij gıpal; rımnap manö yabıŋ ke ke gau hagpun. *

²⁹ Pen hon magöŋhalö Jisas manö ud arep bı mıdagpun. Hon magöŋhalö Jisas manö aij u hag ñeb bı mıdagpun. Hon magöŋhalö Jisas manö aij u nıbi bı ñı pai kalıp hag ñeb nıbi bı gau mıdagpun. Hon magöŋhalö nan gagep rö gau gagpun.

³⁰ Hon magöŋhalö nıbi bı nan göp gau kalıp gıno kamıŋ lagöp. Hon magöŋhalö manö yabıŋ

* 12:27: Ro 12:5 * 12:28: Ep 4:11-12

rımnap ke ke hagagpun. Hon magöñhalö manö yabił ke ke haglö niñjun, ado gun niñbi bi gau kalip hag ñagpun.

³¹ God Ana nan aij ñab anıb gau, gası rımıd mıdmagö añ kale dañ gası niñmim, nan aij aij ñab anıb gau udnabun a gımim gası u niñmim.

Pen uri yad kalöp adan aij yabił u hagnıg gabin.

*

13

Nıbi bi ke niñbö gau kalip mıdmagö lınabun u, u nan kub yabił

¹ Manö yabił ke ke hagnabun aka ejol manö hagnal rö hagnabun u pen niñbi bi rımnap kalip mıdmagö lagnabun u, manö hon niñlölö belo paklö paklö hagab u rö lınab.

² God manö niñpe ke hagab manö anıbu niñjun, niñbi bi gau waiö hag ñınabun u pen niñbi bi rımnap kalip mıdmagö lagnabun u, hon niñbi bi yiñharıñ rö lınabun. Gası niñ kıd hiñkun, Krais manö aij u niñ aij gınabun u pen niñbi bi rımnap kalip mıdmagö lagnabun u, hon niñbi bi yiñharıñ rö lınabun. Krais manö aij u manö if u gası niñ kıd hiñknabun u pen niñbi bi rımnap kalip mıdmagö lagnabun u, hon niñbi bi yiñharıñ rö lınabun. Hon niñbi bi rımnap kalip mıdmagö lagun, Krais niñ niñ ud pıdöñ yabił gun, ilö magö rımnap hagno ke gau arnab u pen hon niñbi bi rımnap kalip mıdmagö lagnabun u, hon niñbi bi yiñharıñ rö lınabun. *

* 12:31: 1Ko 14:1 * 13:2: Mad 17:20

³ Pen nan hon magöjhalö mïdöp rö, nïme lun nïbi bï nan mïdagöp gau kalïp ñïnabun aka God wög u gïno nïjöl gï, nïbi bï rïmnap hanïp nïjlö, mulu lugö, hanïp mab inab an u ud yulö umnabun u, God nïp aïj gï nab a gï nabun u pen mïdmagö lagnabun u, nan yïharïj rö lïnab.

⁴ Hon mïdmagö leinabun u, kalïp manö hain hain hagun, ud aïj gun, gï aïj gï nabun. Hon mïdmagö leinabun u, nan aïj kale gau hon rö lagöp, a gun gasï u nïjagnabun. Hon mïdmagö leinabun u, hib hon ke hagno adö aragnab. Hon mïdmagö leinabun u, hon nöp nïbi bï kub nïbi bï gau nïbi bï pro, a gun gasï u nïjagnabun.

⁵ Hon mïdmagö leinabun u, nïbi bï kalïp manö naj hagun, hañwañö gagnabun. Hon mïdmagö leinabun u, pör nan nïhön nïhön hane ke aïj gï nïm adö u gasï nïjun gagnabun. Hon mïdmagö leinabun u, yïjïd kal juun manö pen pen ha-gagnabun. Hon mïdmagö leinabun u, nïbi bï rïmnap hanïp gï naj gï naböl u, manö anïbu gasï nïjöl gï mïdagnabun.

⁶ Hon mïdmagö leinabun u, nagï naj adö anïbu nïjun ñïñï lagnabun; nan nïhön nïjö nöp mïdöp u nöp nïjun mïñ mïñ gï nabun. *

⁷ Hon mïdmagö leinabun u, marö nïhön nïhön rïmnap hanïp aunïm, gasï halö mïdeinabun. Hon mïdmagö leinabun u, pör Bï Kub nïp nïj ud pïdöj göl gï nöp mïdeinabun. Hon mïdmagö leinabun u, pör Bï Kub nïp nïj udöl gun gasï halö mïdeinabun. Hon mïdmagö leinabun u, pör klö gun Bï Kub hagöp rö göl gï mïdeinabun. *

* 13:6: Ro 12:9 * 13:7: 1Pi 4:8

⁸ Hon mɨdmagö leinabun u, rol ruö pör pör nöp anig gɨ damun, am Bɨ Kub aip kumi kabö adö laŋ au mɨdeinabun ñɨn u, mɨdmagö löl gɨ nöp mɨdeinabun. God Ana hanɨp nan aij ñö, God manö nɨpe ke hagab manö anɨbu nɨŋun, nɨbi bɨ gau waiö hag ñɨbun u, hainö anig gagnabun. God Ana hanɨp nan aij ñö, manö yabiɨ ke ke aka ejol manö hagnal rö hagnun u, hainö anig gagnabun. God Ana hanɨp nan aij ñö, Krai manö aij u manö iɨ u nɨŋ kɨd hiɨkpun u, hainö anig gagnabun.

⁹ Nɨhön gɨnig: God Ana hanɨp nan aij ñö, Krai manö aij u manö iɨ u nɨŋ kɨd hiɨkpun a gɨ gasɨ nɨŋbun u pen uri rɨmnap nöp nɨŋbun. God Ana hanɨp nan aij ñö, God manö nɨpe ke hagab manö anɨbu nɨŋun nɨbi bɨ gau waiö hag ñɨbun a gɨ gasɨ nɨŋbun u pen God Manö nɨpe rɨmnap nöp nɨŋun, nɨbi bɨ gau hag ñɨbun.

¹⁰ Pen Krai Bɨ aij unbö ke aunab u, hon nan gau rɨmnap nöp nɨŋagnabun; hon nɨbi bɨ magöŋhalö nan gau magöŋhalö waiö nɨŋ haknabun.

¹¹ Ñɨ painaŋ mɨdmɨdun ñɨn u, ñɨ painaŋ gasɨ nɨŋbal rö gasɨ nɨŋun, ñɨ painaŋ hagnal rö hagnun mɨdmɨdun. Pen hainö majö gun, nɨbi bɨ kub lun, ñɨ painaŋ gasɨ nɨŋöm gɨpal rö u böŋ nöp arö gɨpun.

¹² Uri ñɨn anɨbi, ñɨg ana rö ral nɨŋbal rö u nɨŋun, nan gau magöŋhalö nɨŋ aij gagnun. Rɨmnap nɨŋbun; rɨmnap nɨŋagnun. Pen ñɨn hain anɨbu, nan gau rɨmnap nöp nɨŋagnabun; hon nɨbi bɨ magöŋhalö nan gau magöŋhalö amgö magö hon ke waiö nɨŋun, nɨŋ haknabun. Uri ñɨn anɨbi, God nɨpe aigale Bɨ rö mɨdöp u rɨmnap nɨŋbun,

rɪmnap nɪŋagpun. Pen ñɪn hain anɪbu, God hanɪp nɪŋ aij yabɪɪ göp rö u, nɪp u rö nöp nɪŋ aij yabɪɪ gɪnabun.

¹³ Anɪb u, manö kub mɪhau nɪgaŋ pör mɪdöp: Kraiss nɪp nɪŋ udep u; Kraiss nɪp gasɪ halö abad mɪdep u; mɪdmagö lep u. Pen manö kub yabɪɪ u me, mɪdmagö lep u. *

14

God Ana nɪbi bɪ nɪpe kalɪp nan aij ñab

¹ Nɪbi bɪ gau kalɪp mɪdmagö lɪnabun u, u nan kub yabɪɪ; kale gasɪ anɪgöl nɪŋmim gɪmim. God Ana nan aij ñab anɪb gau, gasɪ rɪmɪd mɪdmagö aŋ kale daŋ gasɪ nɪŋmim, nan aij ñab anɪb gau udnabun a gɪmim gasɪ u nɪŋmim. Pen nan aij aij yabɪɪ u, Kraiss manö aij u nɪbi bɪ kalɪp hag ñɪnabun, a gɪmim gasɪ u nɪŋmim. *

² Pen nɪbi bɪ manö ke nɪbö manö nɪŋagep rö hageinaböl u, kale nɪbi bɪ rɪmnap kalɪp hagagaböl; kale God nɪp nöp hagaböl. Nɪbi bɪ rɪmnap manö anɪbu nɪŋöm nɪŋagnaböl. God Ana pɪdöŋ ñö manö nɪŋö pi göl mɪdöp gau hagaböl.

³ Pen nɪbi bɪ Kraiss manö aij u waiö hag ñeinaböl u, nɪbi bɪ rɪmnap manö kale u rö nöp nɪŋöm nɪŋ aij gɪnaböl. Manö anɪbu nɪŋöm Kraiss manö aij u nɪŋ aij göm pɪdöŋ rɪmnap halö udöm, gasɪ halö mɪdöl gɪ, nan nɪhön gɪnab u gasɪ iru nɪŋagnaböl.

⁴ Nɪbi bɪ manö ke nɪbö manö nɪŋagep rö hageinaböl u, kale ke nöp manö anɪbu rɪk nɪŋöm, kale ke nöp pɪdöŋ rɪmnap halö udnaböl. Pen nɪbi

* **13:13:** 1De 1:3 * **14:1:** 1Ko 12:31; 14:39

bɪ Kraiſ manö aij u waiö hag ñeinaböl u, nɪbi bɪ Kraiſ lau adö mɪdpal gau magöŋhalö u rö nöp nɪŋöm, pɪdöŋ rɪmnap halö udnaböl.

⁵ Kale magöŋhalö manö ke nɪbö manö nɪŋagep rö hageinabim u, yɪp aij gɪnab u pen yɪp aij yabɪl gɪnab u, Kraiſ manö aij u waiö hag ñɪnabim. Bɪ ap manö ke nɪbö manö nɪŋagep rö hagöm, hainö nɪpe ke ɪl hagpin u anɪg anɪg göl mɪdöp a gɪnab u, nɪbi bɪ apdi nɪŋbal gau pɪdöŋ rɪmnap halö udnaböl. Anɪg gɪnab u aij. Wasö, manö ke nɪbö manö nɪŋagep rö hagep u nan pro; Kraiſ manö aij u waiö hagep u nan kub.

⁶ Pen mɪdpim u amem, manö ke nɪbö manö nɪŋagep rö hagem God Manö hageinabin u, kale aigöl gɪmim nɪŋmim, Kraiſ nɪp nɪŋ ud pɪdöŋ gɪnabim? Pen God Ana yɪp manö rɪmnap hagö, kalöp hag ñɪnabin u aij gɪnab. Aka God Ana gö, gasɪ rɪmɪd yɪp auöp rö kalöp hag ñɪnabin u aij gɪnab. Aka God Ana yɪp gasɪ ñö, Kraiſ manö aij rɪmnap kalöp hag ñɪnabin u aij gɪnab. Yad kalöp hag ñɪnö, kale Kraiſ Jisas manö aij nɪŋ aij gɪmim, hagöp rö gɪnabim u, aij. Kraiſ manö ɪl u rɪmnap hag ñeinabin u, Kraiſ nɪp nɪŋ ud pɪdöŋ gɪmim rö ɪnab.

⁷ Nan gau rɪmnap gasɪ mɪdagöp pen manö hagab. Gabu gida nan gau manö hagab. Pen gabu gida manö hag aij gageinab u, nɪbi bɪ gau nɪŋöm manö nɪhön nɪhön hagöp a göm dui göm kɪmap hagagnaböl.

⁸ Pen aɪŋ magö u, u rö nöp, hag aij gageinab u, bɪ an uraköm pen pen gɪnɪg gabun a göm, abad mɪdeinab?

⁹ Anı̄b u rö me, kale nı̄bi bı̄ gau kalı̄p manö ke nı̄bö manö nı̄nı̄agep rö hagmim, God Manö hageinabim u, kale aigöl göm manö hagaböl me u a göm, nı̄nı̄öl? Kale ke nȫp hag hag ju lı̄nabim.

¹⁰ Mı̄nönı̄ nabönı̄ iı̄ i manö yabı̄t ke ke iru nȫp mı̄döp rö, manö iı̄ u mı̄dö nı̄nı̄öl gı̄ hagpal; yı̄harı̄nı̄ hagapal.

¹¹ Nı̄bi bı̄ rı̄mnap manö haglö nı̄nı̄agnabun u, hanı̄p nı̄nı̄lö, nı̄bi bı̄ mı̄lö gau rö lı̄nab. Hon pen kalı̄p nı̄nı̄no, unbö rö gı̄nab.

¹² Kalöp anı̄b unbö rö nȫp gı̄nab u, nı̄nı̄ aij gı̄mim. Gası̄ rı̄mı̄d mı̄dmagö anı̄ kale danı̄ gası̄ nı̄nı̄mim, God Ana nan aij nı̄ab anı̄b gau udnabun a gı̄mim gası̄ u nı̄nı̄bim u aij. Pen nı̄bi bı̄ Krais lau adö mı̄dpal gau magönı̄halö Krais nı̄p nı̄nı̄ ud pı̄dönı̄ göl a gı̄mim, nan aij God Ana nı̄ab gau udmim, kłö gı̄mim gı̄ mı̄deinabim u aij yabı̄t.

¹³ Anı̄b u rö me, kale nı̄bi bı̄ gau kalı̄p manö ke nı̄bö manö nı̄nı̄agep rö hagmim, God Manö hageinabim u, God nı̄p hag nı̄nı̄be, kalöp gası̄ nı̄ö nı̄nı̄öl gı̄, manö hagnabim anı̄bu ud ado gı̄mim, anı̄g anı̄g hagajun a gı̄mim, kalı̄p u rö nȫp hag nı̄mim.

¹⁴ Nı̄hön gı̄nı̄g: manö ke nı̄bö manö nı̄nı̄agep rö hagem, God nı̄p sabe gı̄nabin u, ana yad sabe gı̄nab pen manö iı̄ anı̄g göl hagabin u a gem nı̄nı̄agnabin.

¹⁵ Anı̄b u, yad ana yad u God nı̄p sabe gı̄nabin; pen yad u rö nȫp gası̄ rı̄mı̄d yad u nı̄nı̄öl gı̄ nȫp mı̄dem God nı̄p sabe gı̄nabin. Yad ana yad u God nı̄p kı̄map hagnabin; pen yad u rö nȫp gası̄ rı̄mı̄d yad u nı̄nı̄öl gı̄ nȫp mı̄dem God nı̄p kı̄map

hagnabin.

¹⁶ Kale ana kale u nöp God nïp aij a gïmim sabe geinabim u, nïbi bï gau manö hagnabim u nïñöm rïk nïñagnaböl. Anïb u, kale God nïp sabe gïmim aij a gïnabim manö anïbu ił u rïk nïñöm, aij a göp a göm “Nïñö” a göl rö lagnab.

¹⁷ God nïp aij a göl gï mïdeinabim u pen nïbi bï anïb gau manö hagnabim u nïñöm, gasï rïmnap halö udöm pïdöñ rïmnap halö udagnaböl.

¹⁸ Pen God Ana nan aij ñö, manö ke nïbö manö nïñagep rö hagpun u, kalöp nöp ñagöp. Yïp u rö nöp ñajïp, manö ke nïbö manö nïñagep rö iru nöp pör hagnïdin u, God nïp aij a gïpin.

¹⁹ Pen Kraï lau adö mïdpun nïbi bï gau aip magum gun, manö ke nïbö manö nïñagep rö hagnö nïbi bï rïmnap nïñöm rïk nïñagnaböl u, u yïp aij gagnab. Manö nïñeb mïhöp nöp hagnö, nïbi bï rïmnap nïñöm gasï rïmnap halö udnaböl u, u yïp aij gïnab.

²⁰ Pen añ mam bï. Ñï painañ gasï nïñbal rö gasï u rö nïñagmim; nïbi bï kub gasï nïñbal rö gasï u rö nïñmim. Nan si nan naij gagep adö u nöp ñï painañ rö mïdmim. *

²¹ God manö haga rïmnap hagöm, Aïsaia God Manö adïñ ap kalï kliñ rïköm haga,
 “Bï Kub hagöp,
 ‘Yad nïbi bï gai i rïmïd uknö,
 nïbi bï mïlö gau nïbö hagnö apöm,
 manö yabił kale ke hagnaböl,
 pen nïbi bï gai i manö yad hagnabin anïbu
 nïñagnaböl,’ a göp,” a ga. *

* 14:20: Ep 4:14 * 14:21: Ais 28:11-12

²² Anib u niᅇbun, God Ana nan aij ñö, manö ke niᅇbö manö niᅇagep rö hagpal u, niᅇbi bi Kraiᅇ niᅇp niᅇ udpal gau niᅇöl a göm ñagöp; niᅇbi bi Kraiᅇ niᅇp niᅇ udagpal gau niᅇöl a göm ñöb. Pen God Ana nan aij ñö, niᅇbi bi Kraiᅇ manö aij u waiö hag ñibal u, niᅇbi bi Kraiᅇ niᅇp niᅇ udpal gau, niᅇp niᅇ ud aij göl a göm ñöb; niᅇbi bi Kraiᅇ niᅇp niᅇ udagpal gau, niᅇp niᅇ udöl a göm ñagöp.

²³ Pen kale niᅇbi bi Kraiᅇ lau adö miᅇdpim gau ap magum giᅇmim, magöᅇhalö manö ke niᅇbö manö niᅇagep rö hagpe niᅇöl giᅇ, niᅇbi bi manö anibu niᅇagpal gau riᅇmnap aka niᅇbi bi Kraiᅇ niᅇp niᅇ udagpal gau riᅇmnap raul miᅇgan anibu aueinaböl u, manö kale anibu niᅇöm, niᅇbi bi gau hauᅇ alö hagaböl, a giᅇnaböl. *

²⁴ Pen Kraiᅇ manö aij u waiö hag ñöl giᅇ miᅇdpe niᅇöl giᅇ, niᅇbi bi Kraiᅇ niᅇp niᅇ udagpal gau riᅇmnap aka niᅇbi bi manö anibu niᅇagpal gau riᅇmnap raul miᅇgan anibu aueinaböl u, manö kale anibu niᅇöm, kale nan si naiᅇ naiᅇ giᅇpal u niᅇöm, gasiᅇ kub niᅇnaböl. *

²⁵ Gasiᅇ kub niᅇᅇlö niᅇöl giᅇ, nan niᅇhön niᅇhön gasiᅇ riᅇmiᅇd miᅇmagö kale pi göl miᅇdöp gau waiö lö niᅇnaböl. Kale anig göl gasiᅇ niᅇöm, God niᅇp niᅇᅇlö aninᅇn gö, kugom yiᅇmöm, God hib niᅇpe haglö adö arö niᅇöl giᅇ hagnaböl, “Niᅇö! God kalöp aip miᅇdöp,” a giᅇnaböl.

God niᅇp sabe giᅇniᅇg am magum giᅇmim u, kabö rö nöᅇ giᅇmim

* 14:23: Ap 2:13 * 14:24: Jon 16:8

²⁶ An+bu u, añ mam bi, manö hagnig gabin i niñmim. Kale ap magum ginabim ñin u, bi ap kimap ap hagnab; bi ap Kraiss manö aij u adin ap manö hag ñinab; bi ap God Ana gasi ñinab rö manö u hag ñinab; bi ap manö ke nibö manö niñagep rö hagnab; bi ap manö hagnab anibu, ado göm anig anig hagajip a ginab. An+bu u me, nibi bi Kraiss lau adö midpal gau Kraiss nip niñ ud pidöñ göl a gimim gasi u nöp niñmim gimim. *

²⁷ Pen bi rimnap manö ke nibö manö niñagep rö hageinaböl u, bi mihöp aka mihau niñan nöp manö hagöl. Iru nöp hagagöl. Pen bi añi ap nöp uraköm manö hagnab; bi seg hagagöl. Bi añi ap anig göl uraköm manö hageinab, bi ke nibö ap pen uraköm, manö haga u ud ado göm, anig anig hagajip, a ginab.

²⁸ Pen manö ado göm, anig anig hagajip a göm hag ñeb bi ap midagainim u, manö ke nibö manö niñagep rö hagnig gaböl bi gau manö anibu hagagöl; kale ke agamij kalip ke abe God nip abe hagöl.

²⁹ Bi mihöp aka mihau niñan Kraiss manö aij u hag ñilö niñöl gi, bi rimnap kabö rö hagaböl aka göm, niñ midaiöl. *

³⁰⁻³¹ Pen bi asik niñ midainaböl an+bu gau, bi ap God Ana gö, gasi aij piral hikö, bi nöd uraköm hagainim u gasi anibu niñöm asikö, bi hain uraköm hagnim. Pen pen ab ralöm hagagöl. Añi añi uraköm hagöl. An+bu u, kale magöñhalö Jisas Kraiss manö aij u hag dapim apim gimim me, Jisas Kraiss gasi rimnap halö udmim, gasi halö

* 14:26: 1Ko 12:8-10 * 14:29: 1De 5:21

m+deinabim.

³² N+bi b+ God kalöp nan aij ñö, Krais manö aij u hag ñ+m+dim gau, gas+ kale ke n+ŋ aij g+mim, manö hag ñ+mim. Pen kale u rö nöp gas+ n+ŋ aij g+mim, manö hagpin me u a g+mim arö g+mim.

³³ N+hön g+n+g: God gö n+bi b+ Krais lau adö m+dpal gau halöwätö gagpal; gas+ n+ŋöl g+ g+lö arö, agam+j m+d aij g+pal.

Pen kale ap magum g+mim, Krais lau adö m+dpal n+bi b+ ram m+nöŋ gau gau magöŋhalö g+m+dal rö g+mim.

³⁴ Kale ap magum g+mim, God n+p sabe g+m+dim ñ+n u, n+bi gau manö hagagöl. B+ gau nöp haglö, n+bi gau y+har+ŋ apdi n+ŋöl. Juda lo manö an+ib unbö rö nöp hagöp. *

³⁵ N+bi gau manö r+imnap halö n+ŋun a geinaböl u, kale ram kale ke gau amöm, nugmul b+ kal+p hag n+ŋlö, hag ñöl. Pen n+bi b+ Krais lau adö God Manö n+ŋun a göm magum geinaböl aŋ au, n+bi ap uraköm manö hag ñ+nab u, g+ naij yab+ŋ g+nab.

³⁶ Kale n+bi b+ Korid nöd api Jisas manö aij u udmim n+bi b+ gau dammim hag ñagpe. Pen hon Jisas manö aij ud arep b+ gau, manö aij an+bu damun, kalöp n+bi b+ Korid nöp hag ñagno.

³⁷ Kale b+ an an, God Ana han+p nan aij ñö, Jisas manö aij u n+bi b+ gau hag ñ+m+dun a g+mim gas+ n+ŋbim gau, yad B+ Kub hagöp rö hagabin me u a g+mim n+ŋmim. *

³⁸ Pen b+ an manö hagabin an+bi n+ŋagnab u, manö n+pe u rö nöp n+ŋagmim.

* **14:34:** 1Ko 11:3; 1Di 2:12 * **14:37:** 1Jn 4:6

³⁹ An+bu u, añ mam b+ . Gas+ kub kale u Jisas manö aij u hag ñun a g+mim gas+ u n+ñmim. Pen n+bi b+ manö ke n+bö manö n+ñagep rö hagaiöl u, arö gim a g+mim hagagmim.

⁴⁰ Pen kale n+bi b+ Kraiss lau adö m+dpim gau apim God Manö n+ñnabim ñ+n u, nan n+hön n+hön geinabim, magöñhalö gas+ n+ñ aij göl g+ g+pe ar+n+ .

15

Kraiss umöm kauyañ uraka

¹ Añ mam b+ . Kraiss manö aij u nöd hag ñainö udmim, manö n+ñö yab+ a g+mim n+ñ ud p+döñ g+pim u, kauyañ hag ñ+ aij g+n+g gabin.

² Manö aij an+bu kalöp hagnö n+ñmim udpe u, n+ñ ud p+döñ göl g+ m+deinabim u, God kalöp ud kam+ñ yunab. Pen n+ñ ud p+döñ göl g+ m+dageinabim u, kale manö n+ñö an+bu y+har+ñ n+ñ udpim rö l+nab.

³ Manö yad nöd n+ñö an+bu, manö kub manö aij yab+ a gem kalöp hag ñ+nö. Hon nan si nan naj g+pun rö, Kraiss han+p a göm uma u, God Manö kal+ k+ñ r+köm, g+nab a g+la rö nöp ga. *

⁴ Kraiss umö r+göl g+lö, ñ+n m+höp m+döm, ñ+n m+hau n+gañ u kauyañ uraka u, u rö nöp God Manö kal+ k+ñ r+köm, g+nab a g+la rö nöp ga. *

⁵ Pen Jisas kauyañ uraköm, Pida m+deia au waiö lö, n+p nöd n+ña. Hainö waiö lö, b+ manö n+pe ud arep unbö m+gan lañ u n+ñla. *

* 15:3: Ais 53:5-12 * 15:4: Mad 12:40; Ap 2:24-32 * 15:5: Luk 24:34; Mad 28:16-17

⁶ Hainö ñin ap, Krais kauyaŋ waiö lö, ñin añi anibu nöp añ mam paip hadred (500) rö niŋla. Añ mam anib gau riŋnap umla pen magöŋhalö rö miðpal.

⁷ Hainö ñin ap, Krais kauyaŋ waiö lö, Jems niŋa. Ñin ap pen, bi manö niŋpe ud arep gau magöŋhalö niŋla. *

⁸ Pen niŋbi bi riŋnap niŋ niŋla ñin u ap arö, hainö Jisas yad ke waiö la niŋnö. Anib u, yad ñi le pi yag daubal rö ap miðainö yip uda. *

⁹ Yad niŋbi bi Krais lau adö miðeila gau kalip gi naij yabiŋ gi miðmiðin u, Jisas manö aij ud arep bi miðnam rö laga. *

¹⁰ Pen God yip mög niŋöm ud aij gö, bi niŋpe miðem, ke yabiŋ giŋpin. Jisas manö aij ud arep bi riŋnap wög giŋpal rö gagpin; yip mög niŋöm ud aij yabiŋ gö, wög kub yabiŋ u giŋpin. *

¹¹ Yad nöp God niŋ wög giŋpin a gem hagagabin; kale nöp giŋpal a gem hagagabin. Hon magöŋhalö Krais manö aij u, adö añi hag ñino arö, kale niŋmim udpim.

Niŋbi bi umla gau kauyaŋ uraknaböl

¹² Pen Krais umöm uraka a gun manö pör hagnun u, kale riŋnap niŋhön giŋniŋ niŋagmim, wip gau umöm kauyaŋ urakagnaböl a giŋmim niŋbim?

¹³ Pen wip gau umöm kauyaŋ urakagnaböl a giŋnabim u, Krais niŋpe ke kauyaŋ urakagöp a giŋnabim.

* **15:7:** Luk 24:50 * **15:8:** Ap 9:3-6 * **15:9:** Ep 3:8; 1Di 1:15

* **15:10:** 2Ko 11:23

14 Pen Krajs kauyaŋ urakagböp u, Krajs manö aij hag ñim+dun manö u, manö y+har+ŋ rö liböp. Krajs kauyaŋ urakagböp rö hagep, Krajs manö aij n+ŋ udpim u manö y+har+ŋ rö liböp.

15 Wip umöm uraköl rö lagaiböp u, God Krajs n+p gö urakagböp. An+b u, God gö Krajs uraka manö aij pör hag ñim+dun u, manö piral rö liböp.

16 N+hön g+n+g: wip gau umöm kauyaŋ urakagnaböl a g+nabim u, Krajs n+pe ke u rö nöp kauyaŋ urakagöp a g+nabim.

17 Pen Krajs kauyaŋ urakagböp, Krajs manö aij n+ŋ udpim u manö y+har+ŋ rö liböp. Krajs kauyaŋ urakagböp, nan si nan naij g+pim gac u l+k g+yuagböp.

18 Pen Krajs kauyaŋ urakagböp, n+bi b+ Krajs n+p n+ŋ udöm umla gau, hadö böŋ nöp um lug l+arblap.

19 Hon Krajs n+p udun me, gas+ halö m+dpun. Pen m+nöŋ naböŋ i+ i m+dun, böŋ nöp umaibnop, n+bi b+ mög gep rö yab+l m+daibnop.

20 Pen Krajs uraköm kam+ŋ m+döp u me, n+bi b+ Krajs n+p n+ŋ udöm umbal gau, u rö nöp uraköm kam+ŋ m+deinaböl.

21 B+ ap gö, n+bi b+ umnaböl; b+ ap gö, n+bi b+ uraknaböl. *

22 Manö hagabin an+bu, Adam n+bi b+ yam n+pe m+dpun u magöŋhalö umnabun, pen Krajs n+bi b+ yam n+pe m+dpun u magöŋhalö uraknabun.

23 Pen God Krajs n+p nöd gö uraköm, am n+pe aip m+döp u me, hainö apöm n+bi b+ n+p lau adö m+dpun gau gö, magöŋhalö uraknabun. *

* 15:21: Ro 5:12 * 15:23: 1De 4:16; Rep 20:5

24 Seden kijaki ana naj nipe gau nibi bi gau gi naj ginaböl u pen Kraiss nipe kalip pa jö gi yuöm, nibi bi nipe abad mideinab gau Bapi God nip ñinab; anibu ñin hain anibu aunab.

25 Nihön ginig: Kraiss nibi bi nan gau abad mid damöm, Nap gö, kolmat nipe magöñhalö gau Kraiss ma mo gau mideinaböl. *

26 Kolmat añi ap nöp mideinab: umeb magö u nöp. Pen ñin hain anibu, u abe gi pis ginab. *

27 Pen nipe gö, nibi bi nan gau magöñhalö ma mo nipe gau midöp a göm kal ktiñ rikla u, God Kraiss mo nipe gau midöp hagagla. God nipe nöp gö, magöñhalö Kraiss mo nipe gau midöp. *

28 Nibi bi nan gau magöñhalö, Ñi nipe Kraiss mo nipe gau midlö niñöl gi, nipe hagnab, “Bapi miñi ne nibi bi nan gau magöñhalö abad midpan. Miñi yad mo nöp gau mideinabin,” a ginab. Anib u me, God añi nöp nan nihön nihön midöp gau magöñhalö yabit abad mideinab.

29 Nibi bi umbal gau, uraknaböl a gipin u niñbim. Urakagnaböl u, nibi bi ai ginig niñdamam umbal gau kalip nan a göm ñig pakpal? Kale uraknaböl a göm nöp anig gipal.

30 Pen hon u rö nöp, hon nihön ginig manö aij anibu hagn, bi hanip gi naj ginig gaböl gau gasi iru niñagpun? *

31 Yad pör niñagpin, ñin i bi ap yip al pak linab aka wasö u niñagpin. Yad kalöp nibi bi gasi niñem, Bi Kub hon Kraiss Jisas nip ñiñi lem aij a göp a gabin.

* 15:25: Mad 22:44 * 15:26: Rep 20:14 * 15:27: Sam 8:6

* 15:30: Ro 8:36

³² Pen yad daun kub Epesas i apem, kain hapeb gau rö aip pen pen gîpin. Ummön böŋ nöp umnabön a gîpim u, yad nîhön gîniŋ anîg gîpin? “Mîñi mîdpun ñîñ i, nan aij aij ñîñöl gî, ñîg aij aij ñîñöl gî, gî mîdaiun; umun böŋ nöp umnabun,” a gîbnep. Manö aij hag ñî aipin u arîk arbnep. *

³³ Pen nîbi bî gasî anîbu rö nîñbal gau, aip mîdagaimim. Nîbi bî mîd aij gîpal gau, nîbi bî gî naj gîpal gau aip magum gaiöl, adö anîbu nöp gînaböl.

³⁴ Pen gasî adö ke nîñmim nan si nan naj gîpim u arö gîmim, mîd aij gîmim. Kale rîmnap God nîp gasî nîñagpim u, kale nable gîböp.

Kauyan uraköm hañ roman kale u aige rö mîdeinab?

³⁵ Pen kale rîmnap hagnabim, “Nîbi bî umbal gau aigöl göm uraknaböl? Uraköm, hañ roman kale u aige rö mîdeinab?” ö gînabim.

³⁶ Pen manö hagpal u manö hauŋ rö. Nan yîñ magö gau yube, halö mîdöm kamîñ lagnab; umöm nöp kamîñ lî nab. *

³⁷ Wid magö aka nan nîhön magö yubim u, ran kub göp rö ju yîmagpim; magö pro gau nöp yubim.

³⁸ Pen magö ke ke yubim anîb gau, God rannîm a göm nîñ la rö ranöb.

³⁹ Hañ roman gau u rö nöp ke ke mîdöp. Nîbi bî gau ke la; kaj wal gau ke la; yaur gau ke la; kabsaŋ gau ke la.

* 15:32: Ais 22:13 * 15:36: Jon 12:24

⁴⁰ Hañ romanj kumi kabö adö lañ gau ke m+döp; hañ romanj m+nöñ naböñ adö it i gau ke m+döp. Hañ romanj kumi kabö adö lañ aij u ke m+döp; hañ romanj m+nöñ naböñ adö it i aij u ke m+döp.

⁴¹ Pen s+dö mailö u aij u ke la; rak+n mailö u aij u ke la; gap+ mailö u aij u ke la. Pen gap+ gau u rö nöp ke ke m+döp rö mailö u aij ke ke la.

⁴² N+bi bi umöm uraknaböl u an+bu rö. Wip rigöl g+naböl hañ romanj u hij g+ lugnab; uraknaböl hañ romanj u hij g+ lugagnab.

⁴³ Nan mög gep rö uöm l+bal; uraköm mailö halö m+dnab. Nan klö m+dagöp uöm l+bal; uraköm p+dön halö m+dnab. *

⁴⁴ Hañ romanj uöm l+bal u hañ romanj m+nöñ naböñ adö it i ajpal rö m+döp; uraköm ana kumi kabö adö lañ ajpal rö m+dnab.

⁴⁵ Adö an+bu nöp, God Manö ad+ñ ap Mos+is kal+ kliñ riköm haga, “Adam nöd n+bö u n+pe ke bi kam+ñ halö la,” a ga. Adam hain n+bö u pen Ana m+döp; n+pe n+bi bi gau kam+ñ m+dep magö u ñab. *

⁴⁶ An+b u me, nöd hañ romanj m+nöñ naböñ adö it i ajep; hainö hañ romanj ana ajep.

⁴⁷ Bi nöd n+bö u m+nöñ nöp aua; Bi hain n+bö u kumi kabö adö lañ au n+bö aua.

⁴⁸ N+bi bi m+nöñ naböñ adö it i m+dpal gau, bi nöd n+bö m+dm+döp u rö nöp m+dpal. N+bi bi kumi kabö adö lañ m+dpal gau, Bi kumi kabö adö lañ m+döp rö m+dpal.

⁴⁹ M+ñi hon bi m+nöñ aua rö m+dpun; hainö Bi kumi kabö adö lañ au n+bö aua rö m+deinabun.

* 15:43: Plp 3:20-21 * 15:45: Jen 2:7

50 Añ mam bî, yad kalöp hagabin, hañ roman yîharîŋ u God ram mînönŋ aij u arep rö lagöp. Nan um hij gî lugnab u pör pör mîdainîm rö lagöp.

51 Pen manö nöd nîŋagmîdal ap kalöp hagnîg gabin. Hon Kraiss nîbî bî nîpe mîdpun gau magöŋhalö umagnabun. Pen hon magöŋhalö ke hain nîbö rö lî nabun. *

52 Añŋ magö hagö, añîm añîm yîŋîd nöp mailö göp rö, nîbî bî umbal gau urak hañ roman hij gî lugagep mîdeinaböl; pen hon magöŋhalö ke hain nîbö rö lî nabun. *

53 Hañ roman hij gî lugnab u, hij gî lugagep lî nîm; hañ roman umeb u, pör pör mîdep lî nîm. *

54 Hañ roman hij gî lugnab u, hij gî lugagep lî nab; hañ roman umeb u, pör pör mîdep lî nab ñî n anîbu, manö kalî kliñ rîköm hagla rö gî nab. Bî God manö hagep Aisaia God Manö kalî kliñ hagöm haga, “Bî Kub umeb magö u al pak lö hadö böŋ nöp pîs göp,” a ga. *

55 Pen bî God manö hagep Hosea God Manö kalî kliñ rîköm haga,

“Umeb magö, uri klö ne mîdöp gai?

Umeb magö, uri ilön ne mîdöp gai?” ö ga *

56 Umeb magö ilön u nan si nan naij gep nîbö; nan si nan naij gep klö u lo manö nîbö. *

57 Pen God nîpe Bî Kub hon Jisas Kraiss nîp yuö apöm hanîp ud asîk yuö kamîŋ arabun. Anîbu nîŋun, God nîp aij a gun.

* 15:51: 1De 4:15-17 * 15:52: Mad 24:31 * 15:53: 2Ko 5:4

* 15:54: Ais 25:8 * 15:55: Hos 13:14 * 15:56: Ro 7:13

58 An+ib u, añ mam aij yad gau, kale p+döŋ g+mim, ke gau aragmim. B+ Kub n+p wög g+pun u y+har+iŋ gagun a g+mim, pör nöp klö g+mim, B+ Kub n+p wög göl g+ m+daimim.

16

Nan God n+p ñeb

1 Mani ud magum g+mim, God n+bi b+ kal+p ñ+nabim manö u hagn+g gabin. Krais Jisas n+bi b+ Galesia Propins m+dpal gau kal+p hagnö rö, kale u rö nöp g+mim. *

2 Kale n+bi b+ ke ke magöŋhalö wik añ+ añ+ ñ+n nöd u mani udpim rö u n+iŋmim r+mnap ud ke gau l+mim ud magum g+mim. An+g g+nabim u, yad apjakem mani nan a gem hag ajageinam.

3 Pen yad n+nabin u, b+ kale n+iŋmim b+ aij m+dpal gau r+mnap hagpe, yad kal+p köp kal+ k+ñ r+k ñ+nö, kale pen köp u abe mani ñ+nabim u abe dam Jerusalem ud aröl.

4 Pen y+p arep rö leinab yad ke kal+p u+ g+ ud arnabin.

5 Pen yad Masedonia Propins u amem, m+dpim u n+nabin. *

6 Amjakem, kale aip pro magö ap m+deinam rö löp. Y+baud i kalöp aip m+dem, ram m+nöŋ r+mnap arn+g g+nö, y+p dam adan aŋ u yube arnabin. *

7 Kalöp y+har+iŋ mailö s+dö aŋ n+iŋöl arep u y+p aij gagöp. B+ kub yau a geinab, am kale aip rap+n m+dem hainö arnabin.

* 16:1: Ro 15:25-26; 2Ko 8:1-9

* 16:5: Ap 19:21

* 16:6: Ro

15:24

⁸ Yad daun kub Epesas i midem, Pedikos ñin kub u ap padiö nñem hainö nñabin.

⁹ Daun kub Epesas i, Bñ Kub wög kub gabin, pen nñbi bñ iru nöp yñp jñ nñbal. *

¹⁰ Pen Dimodi midpim u auainñm, nñp ud aij gñmim, nñpe pññññ gagnab. Nñpe yad Bñ kub u nñp wög gñpin rö nöp göp u nññmim, *

¹¹ nñp arö gagmim. Kale magöñhalö nñp ud aij gñmim. Hainö arñg gainñm u, nñp dam adan an u yuaimim, yad midpin i ado gñ aunñm. Mam rñmnap halö aip aunaböl a gem abad midpin. *

¹² Pen mam hon Apolos nñp manö klö hagem hagpin, mam rñmnap arajal rö, aip armön a gñpin u, pen nñpe mññi nagnab. Hainö neb rö lainñm nñnab. *

Manö naböñ rñmnap abe haga

¹³ Kale nñbi bñ nññöl gñ midaimim. God nñp nññ ud pñdöñ gñmim gñ midaimim. Nan ap pññññ gagmim. Klö yabññ gñmim gñ midaimim.

¹⁴ Pen nan nññön nññön gñnabim, nñbi bñ gau kalñp midmagö lñmim gñmim.

¹⁵ Añ mam bñ. Kale nññbim, Grik kai Krais nñp nññ udla gau, Sñdepanas nñbi bñ yam nñpe gau nöd nññ udla. Nññ udöm me, nñbi bñ Krais lau adö midpal gau kalñp midmagö löm wög gñ ñöl gñ nöp midpal. Anñb u, añ mam yad kalöp hagabin, *

¹⁶ nñbi bñ aij anñb gau rö abe, añ mam kale aip wög gñpal gau abe nññmim, hagöl rö nöp gñmim.

* 16:9: Ap 19:8-10; 2Ko 2:12 * 16:10: 1Ko 4:17 * 16:11: 1Di 4:12
 * 16:12: 1Ko 3:6 * 16:15: 1Ko 1:16

17 Pen kale ap yip niŋmim rö lagö, Sıdepanas, Podyunedas, Akaikas apöm yip niŋbal u yip aij yabıl göp.

18 Anig gıpal anıbu yip aij göm kalöp aij göm göp. Bı aij anıb gau manö hagnaböl u niŋ aij gımim.

19 Pen nıbi bı God lau adö mıdpal Esia Propins i, kalöp Korid nıbi bı gau, “Añ mam bı, kale mıdpim?” a gıpal. Akwila nıbi niŋpe Prisila aip kalöp Korid nıbi bı, “Bı Kub kalöp abad mıdeian,” a gıpal. Nıbi bı apöm ram kale ber mıhau magum göm God niŋp sabe gıpal gau u rö nöŋ hagpal. *

20 Pen añ mam Krais lau adö mıdpal gai i magöŋhalö, “Kale mıdpim?” a gıpal. Kale Bı Kub niŋp niŋ udpim rö, pen pen hag wıhai udöl gi, alaun bom halumim.

21 Yad Pol, manö naböŋ magö i niŋmagö yad u ke kalı kılın rıkem “Kale mıdpim?” a gabin.

22 Nıbi bı an, Bı Kub niŋp mıdmagö lagnab u, pen ilön udnım. Anıb u, Bı Kub hon, ne aumön!
*

23 Bı Kub hon Jisas kalöp mög niŋjöm ud aij gınım.

24 Añ mam yad Krais Jisas lau adö mıdpim gau, yad kalöp magöŋhalö mıdmagö lıbin. Anıb unbö rö aij.

* 16:19: Ap 18:2,18,26 * 16:22: Gal 1:8-9

Manö Kamij
The New Testament in the Kobon Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Kobon long Niugini

Copyright © 2005 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Kobon

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Aug 2024 from source files dated 31 Aug 2023

3850151d-322e-5e07-a069-b89a616a091d